

JELENTÉS
A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK
IGAZGATÓSÁG
2010. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Összeállították:

Reischl Gábor igazgató
Dr. Jakál Lászlóné gazdasági igazgatóhelyettes
Fersch Attila általános igazgatóhelyettes
Dr. Ambrus András szakreferens
Goda István osztályvezető
Horváth Andrea oktatási szakreferens
Kiss Miklós turisztikai szakreferens
Kozák Gábor területfelügyelő
Pellinger Attila osztályvezető
Szalai Imre szakreferens
Takács Gábor szakreferens
Váczi Miklós őrszolgálat-vezető

Sarród, 2011. február 28.

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	1
Táblázatok.....	3
1. Személyi állomány.....	4
2. Területi adatok.....	6
2.1 Védett és védelemre tervezett területek.....	6
2.2 Saját vagyonkezelésű területek.....	7
2.3 Terület nélküli értékek.....	8
3. Kutatás és monitorozás.....	13
3.1 Kutatás.....	13
3.2 Monitorozás.....	14
4. Kezelési tevékenység.....	22
4.1 Kezelési tervek.....	22
4.2 Élőhely fenntartás.....	23
4.3 Élőhely-rehabilitáció.....	26
4.4 Fajvédelem.....	29
4.5 Saját állatállomány.....	36
4.6 Vadászterületek.....	38
4.7 Halászati vizek.....	40
5. Jogi tevékenység.....	45
5.1 Hatósági eljárások.....	45
5.2 Bíróságok.....	45
5.3 Büntető ügyek.....	45
5.4 Perek.....	45
6. Őrszolgálat.....	48
6.1 Személyi állomány.....	48
6.2 Felszereltség.....	48
6.3 Szolgálatjelzés jellemzői.....	48
6.4 Fejlesztési tervek.....	49
7. Költségvetés és vagyon.....	51
7.1 Kiadások.....	51
7.2 Bevételek.....	51
7.3 Vagyon.....	51
7.4 Épületek.....	51
7.5 Eszközök.....	51
8. Bemutató, oktatás, PR.....	55
8.1 Turisztikai infrastruktúra.....	55
8.2 Kiadványok.....	56
8.3 Látogatottság.....	57
8.4 PR és egyéb marketingtevékenységek.....	66
9. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel.....	77

9.1 Együtműködés hivatalokkal, intézményekkel:.....	77
9.2 Együtműködés civil szervezetekkel:	78
10. Külföldi együtműködés.....	80
11. Ellenőrzés.....	83
12. Fontosabb célkitűzések a következő évre	84
12.1 Gazdasági téren.....	84
12.2 A bemutatás, az oktatás, látogatás terén	84
12.3 Társadalmi kapcsolatok terén:	84
12.4 Természetvédelmi, tájvédelmi és erdészeti téren	85
12.5. Hatósági tevékenység terén	85

Táblázatok

1. táblázat: Személyi állomány.....	5
2.1 táblázat: Védett és védelemre tervezett területek.....	9
2.2 táblázat: Saját vagyonkezelésű területek.....	10
2.3 táblázat: Terület nélkül értékek.....	12
3.1 táblázat: Kutatás.....	19
3.2 táblázat: Monitorozás.....	20
4.1 táblázat: Kezelési tervek.....	22
4.2 táblázat: Élőhely fenntartás.....	25
4.3 táblázat: Élőhely-rehabilitáció.....	28
4.4 táblázat: Fajvédelem.....	34
4.5 táblázat: Saját állatállomány.....	37
4.6 táblázat: Vadászterületek.....	39
4.7 táblázat: Halászati vízterek.....	42
4.7a táblázat: Védett vízterek.....	43
4.7b táblázat: Védett halastavak.....	44
5.1 táblázat: Hatósági eljárások.....	46
5.2 táblázat: Bíróságok.....	46
5.3 táblázat: Büntető ügyek.....	47
5.4 táblázat: Polgári perek.....	47
6. táblázat: Őrszolgálat.....	50
7.1 táblázat: Kiadások.....	52
7.2 táblázat: Bevételek.....	52
7.3 táblázat: Vagyon (eFt).....	53
7.4 táblázat: Épületek.....	53
7.5 táblázat: Eszközök.....	54
8.1 táblázat: Turisztikai infrastruktúra.....	68
8.1a táblázat: Oktató- és Látogatóközpontok – szállás.....	68
8.1b táblázat: Az Igazgatóság szálláshelyeinek kihasználtsága.....	69
8.1c táblázat: Kiállítás.....	70
8.1d táblázat: Tanösvények.....	71
8.2 táblázat: Kiadványok.....	72
8.3 táblázat: Látogatottság.....	73
8.4 táblázat: PR.....	75
8.5 táblázat: Környezeti nevelési intézkedések.....	76
10. táblázat: Külföldi együttműködés.....	81
11. táblázat: Ellenőrzések.....	83
12. táblázat: A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság gondozásában futó projektek.....	86

1. Személyi állomány

Az Igazgatóság személyi állománya megfelelő, jó képzettséggel rendelkező elhivatott szakemberekből áll. A leterheltség egyenletes. Állásbetöltő, de valóságos munkával nem rendelkező személy nincs az Igazgatóságon. A személyzeti munkát jellemzi, hogy a szakembereket természetvédelmi illetve tudományos múlttal rendelkező jelentkezők közül választjuk, pályázat útján.

Tudományos fokozattal, (Phd., illetve kandidátusi) 2 fő rendelkezik, egyetemi szintű posztgraduális végzettséggel rendelkezik 10 fő (halászati, növényvédelmi, vadgazdálkodási, környezetvédelmi, ingatlan-kataszteri szakmérnök; mérnök-tanár, zoológus), 1 fő címzetes egyetemi tanár, 1 fő pedig az MTA köztestületének tagja.

2010. évben a Kormánytisztviselők jogállásával összefüggő kötelező alap- és szakvizsga letételére kötelezett dolgozó nem volt.

Nyelvismereti szint:

Nyelv	Típus	Fő
német felső	“C” típus	2 fő
német közép	“B” típus	1 fő
német közép	“C” típus	6fő
német közép	“A” típus	1 fő
német alap	“C” típus	3 fő
angol felső	“C” típus	1 fő
angol közép	“C” típus	4 fő
angol közép	“A” típus	3 fő
angol alap	“C” típus	3 fő
román felső	“C” típus	1 fő

1. táblázat: Személyi állomány

		Szakképzettség				
		Alapfokú	középfokú	Felsőfokú	nyelvismeret (fő/nyelvek száma)	Továbbképzések, 2010-ben szerzett oklevelek, diplomák
dolgozók (fő)	kormánytisztviselő		10	19	29	
	Ügykezelő	1			1	
	Munka Törvénykönyv hatálya alá tartozó	30	1	2	33	
	Szerződéses	3		1	4	
	Összesen	34	11	22	67	

2. Területi adatok

2.1 Védett és védelemre tervezett területek

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság működési területén jelenleg kilenc védetté nyilvánítási eljárás (országos jelentőségű) van folyamatban. Ezek közül hat meglévő országos jelentőségű védett természeti terület bővítésére, három pedig új természetvédelmi terület kialakítására irányul. A bővítések közül a legnagyobb területtel a Szigetközi Tájvédelmi Körzet (5922 hektár) érintett, de jelentősnek nevezhető a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet bővítése (692 hektár) is. A védett és védelemre tervezett területek adataiban 2010-ben nem történt változás.

Név	Terület (hektár)	Ebből átminősítés (hektár)	Védetté nyilvánítás helyzete
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése I.	149	0	Tárcaegyeztetésen
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése II.	58	0	Előkészítés alatt
Soproni Tájvédelmi Körzet bővítése I.	156	49	Tárcaegyeztetésen
Soproni Tájvédelmi Körzet bővítése II.	8	0	Előkészítés alatt
Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet bővítése	693	0	Tárcaegyeztetésen
Szigetközi Tájvédelmi Körzet bővítése	5923	446	Előkészítés alatt
Ebergőci láprét TT létrehozása	49	0	Tárcaegyeztetésen
Iváni szikések TT létrehozása	96	0	Tárcaegyeztetésen
Várbalogi héricses TT létrehozása	50	0	Tárcaegyeztetésen
Védelemre tervezett összesen:	7182	495	

A védelemre tervezett területek tulajdonosok szerinti megoszlása

Név	állami ter.	gazdasági tars.	önk.	szöv. ter.	természetes szem.
Ebergőci láprét TT			2		47
Fertő-Hanság NP	189		2		15
Iváni szikések TT	4		4	3	86
Pannonhalmi TK	658		4		31
Soproni TK	93	1	13		8
Soproni TK (láp)	49				
Szigetközi TK	3938	116	42	316	1065
Szigetközi TK (láp)	205	49	1	114	78
Várbalogi héricses TT	38		1		11
Összesen:	5174	166	69	433	1341

2.2 Saját vagyongazdálkodású területek

Igazgatóságunk vagyongazdálkodásában 12.089 ha terület van a 2010. december 31.-i állapot szerint. 2010 évben a volt ÁPV Rt.-s területek (723 ha) átvételével növekedett a területünk ezek főleg nádas és gyepterületi területek. Fehértó, Kónyi-tó és Barbacsi-tó területei és a Fertő-tó volt határsáv területe.

2010. évben területalapú támogatást 4.049,- ha-ra kaptunk. Agrár-környezetgazdálkodási programban, extenzív gyepgazdálkodás (2.228 ha), gyepgazdálkodás élőhelyfejlesztési előírással (1.144 ha) területre pályáztunk.

a) Rét, legelő:

Az összterülethez viszonyítva legnagyobb arányban gyepterületeket (6.329 ha) vásároltunk korábban a védett természeti területek védelmi szintjének helyreállításáról 1995. évi XCIII. törvény alapján. A területek nagyobb részét az Igazgatóság gépi eszközeivel, ill. saját állatállományával kezeli. 227 ha-t szigorú, természetvédelmi előírásokkal, időnyire kötött haszonbérleti szerződésekkel hasznosítja. A maradék területet pedig kisebb beavatkozások kivételével érintetlenül hagyja.

b) Erdő:

A Fertő-Hanság Nemzeti Park és Szigetközi Tájvédelmi Körzet területén, a Soproni Tájvédelmi Körzetben és a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben 2010. évben folytatott erdőgazdálkodási tevékenységet jellemző főbb adatok: Folyamatos erdősítések területe: 56,56 hektár. Kötelezettség alá vont területünk 2011-évre 66,09 hektárra módosul. Az újonnan keletkezett 9,53 hektár vágásterület felújítására 2011 tavaszi első kivitel tervezünk. Fahasználati tevékenységünk: A véghasználatokat az átvett nemesnyárasokra korlátoztuk. Az őshonos fajokból álló állományokban csak egészségügyi termeléseket végeztünk. Véghasználat (tarvágás) 9,53 hektár, egészségügyi termelések közül területes termelés 1 ha széldöntött nemesnyár állomány volt. A többi terület nélküli kitermelésként került végrehajtásra összesen 86 m³ nagyságrendben 8 erdőrészt érintve. Erdőfelújítási munkáink során nehézségként jelentkezett a szigetközi és a hansági területeken egyaránt a rendkívül csapadékos tavaszi, és nyári időszak. Eredményesen befejezett területünk 12,6 hektár volt az év folyamán. Tartós vízborítás miatti vízkár 2,36 ha területen 7 erdőrészt érintett. A téli időszak után a vadkárosított területeket felmérve előreláthatóan további 1-2 erdőrészt bekerítésére kényszerülünk 2011-ben. Az erdőfelújítási munkákat - a fafajcserét - vágásérett nemesnyárasok véghasználatából finanszírozzuk. Erdőtelepítést a klímaerdők telepítésére kiírt program keretében kapott 10 millió forint támogatásból 9,83 ha területen végeztünk Dunasziget község határában korábbi szántó művelési ágú területen. Tevékenységünk kőris-kocsányostölgyes és egyéb lomb elegyes-kocsányostölgyes célállomány létrehozására irányult. Az elhúzó engedélyezési eljárás év végére zárult le, a telepítés sikeresen megvalósult. A kapott támogatásból egy db erdészeti szárazút is beszereztünk a későbbi ápolási munkák elvégzésére. A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet területén egy erdőrésztben az intenzíven terjedő bálványfa visszaszorítását végeztük el az őszi közmunka program keretében a Felpéci Önkormányzattal együttműködve.

c) Nádas:

A vagyongazdálkodásban lévő nádasok 77 %-a a Fertő-tó jogi partvonalán belül található a natúr-zónában. Ez összesen 1912 ha-t jelent. A területek aratását és egyéb használatát a KTVF hatósági határozatban engedélyezte, amelyhez szakvéleményt készített az Igazgatóság. Igazgatóságunk a terület vagyongazdálkodója de a földhasználati nyilvántartás és a tulajdoni lap szerint nádaratási joga van bejegyezve a Fertő-tavi Nádgazdasági Zrt.-nek. A parti fekvésű,

saját kezelésű nádasok (amelyek egy része gyep művelési ágban van) aratását idényre szóló haszonbérleti szerződések keretében végezteti el az Igazgatóság. Ezek területe 39 ha. Az értékesítés licit útján történik.

d) Tó:

2010-ben az FVM Vadászai és Halászati Főosztálya, valamint Igazgatóságunk között 2003-ban aláírt 15 éves időtartamú haszonbérleti szerződés keretében folytattuk a halgazdálkodási tevékenységet a Fertőn. Az 1744 ha kiterjedésű halászvízen négy halászati kerületet tartottunk fenn ez évben is, amelyek közül három halászatát biztosítottuk östermelő halászok számára. A halászok éves díj ellenében területi engedélyt kaptak Igazgatóságunktól tevékenységük végzéséhez. A fokozottan védett Madárvárta-öböl kerületben nem folytattunk halászati tevékenységet, megfelelően így a nemzetközi egyezmények előírásainak, valamint az osztrák oldali nemzeti parkkal és a halgazdálkodókkal kialakított egyezségnek.

A Nyirkai-Hany vizes élőhely-rekonstrukciós területen, ökológiai célú halgazdálkodást végzünk.

e) Szántó:

A védett területek fenntartásában nélkülözhetetlen szereppel bíró régi magyar háziállataink takarmány szükségletét egészítik ki a 56 hektár területen termelt lucerna Fertőrákos, Fertőszéplak és Sarród községhatárban. 2010 évben Dunasziget községhatárban 10 ha szántót erdősítettünk be klímaerdő pályázat keretében. A többi szántó művelési ágú ingatlan gyepesítése folyamatban van. 15 ha szántót haszonbérbe adtunk Fertőrákos községhatárban.

A szántó művelési ágú területeink nagy részén már vetett gyep, vagy természetes módon települt gyep található, ezeket kaszálóként hasznosítjuk.

2.3 Terület nélküli értékek

Egyedi tájértékek

2010-ben a TÉKA program keretében 72 település egyedi tájértékeinek felülvizsgálata és 10 település felmérése történt meg. A munka eredményeképp az egyedi tájértékek száma 1442-vel nőtt a működési területünkön és összesen 82 településen fejeződött be a felmérés. Az adatok a természetvédelmi információs rendszerbe feltöltésre kerültek.

2.1 táblázat: Védett és védelemre tervezett területek

Illetékességi terület (hektár)	409519
--------------------------------	--------

	Védett		Ebből fokozottan védett (ha)	Változás a tárgyévben (ha)	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)			Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Nemzeti Park	1	23731	7659	0	2	207
Tájvédelmi Körzet	3	22844	2225	0	4	6780
Természetvédelmi Terület	6	107	0	0	3	195
Ex lege védett láp	20	642	0	0		
Ex lege védett szikes tó	0	0	0	0		

Összesen	30	47324	9884	0	9	7182
----------	----	-------	------	---	---	------

Ramsari terület	2	8849		0	0	0
Bioszféra Rezervátum	1	12 627		0	1	43 854
Világörökség	2	23 052		0	0	0
Európa Diploma	0	0		0	0	0
NATURA 2000 Madárvédelmi terület*					4	52655
NATURA 2000 Élőhelyvédelmi terület*					14	74337

* A NATURA 2000 Madárvédelmi terület és a NATURA 2000 Élőhelyvédelmi terület tartalmazza kiterjedésében a már eddig védetté nyilvánított területeket is.

2.2 táblázat: Saját vagyonkezelésű területek

Terület	Szántó	Gyep	Gyümölcsös	Nádas	Halastó	Erdő	Kivett	Összesen
Bécsi-domb TT		7,8512						7,8512
Ex lege		130,2468		16,1089		26,7835	32,1007	205,2399
Fertő-Hanság NP	187,0487	5 801,0267	0,4827	2 398,8350	410,6208	319,0633	1 169,0410	10 286,1182
helyi védett		19,1215					1,5660	20,6875
Ikva-patak menti TT		11,0342					1,5454	12,5796
Iváni szikések TT		3,5242						3,5242
Liget-patak menti TT		22,5407					0,6828	23,2235
Nem védett		2,8757				1,7358	13,2411	17,8526
Pannonhalmi TK	1,8419	151,0495		12,1103		73,0599	8,9440	247,0056
Soproni TK		84,6583	1,1148	3,0570		148,3180	6,5847	243,7328
Szigetközi TK	10,7325	332,3743		65,9281		538,8481	34,7893	982,6723
Várbalogi héricses TT		14,8891				23,8626		38,7517
Összesen	199,6231	6 581,1922	1,5975	2 496,0393		1 131,6712	1 268,4950	12 089,2391

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2010. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Művelési ág	Tárgyévben átvett terület (ha)	Összes (ha)	Saját használatban		Haszonbérbe (hasznosításba) adva	
			ha	%	ha	%
Szántó	0	200	185	93	15	7
Gyep	238	6581	6354	97	227	3
Kert	0	0	0	0	0	0
Szőlő	0	0	0	0	0	0
Gyümölcsös	0	1	1	100	0	0
Nádas*	321	2496	545	22	39	8
Halastó	0	410	410	100	0	0
Erdő	12	1132	1132	100	0	0
Kivett	152	1268	1268	100	0	0
Összesen	723	12089	11808	98	281	2

* A nádasok esetében 1912 ha nemzeti parki vagyonkezelésű területen a Fertő-tavi Nádgazdaság Rt.-nek van használati joga.

2.3 táblázat: Terület nélkül értékek

Objektum	Nyilvántartott összesen (db)	Ebből a tárgyévben nyilvántartásba vett (db)
Természeti emlék	0	0
Forrás	27	0
Barlang	16	0
Víznyelő	0	0
Kunhalom	33	0
Földvár	14	0
Egyedi tájérték	1716	1142

3. Kutatás és monitorozás

3.1 Kutatás

Az Igazgatóság működési területén többek között az MTA Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézete, a Nyugat-Magyarországi Egyetem, Savaria Múzeum, a Pécsi Tudományegyetem, a Szegedi Tudományegyetem, az Eötvös Lóránt Tudományegyetem és a Magyar Természettudományi Múzeum végeznek természetvédelmi szempontból is jelentős kutatásokat. Kisebbségi kutatási programokat saját forrásból szerveztünk meg a természetvédelmi kezelési és fenntartási munkák, illetőleg egyes fajok és közösségek hatékonyabb védelme érdekében.

a) Kezelések hatása a hangyaboglárka (*Maculinea sp.*) fajokra

A Fertő mentén, Ebergőc és Cirák térségében, valamint a Hanságban, továbbá a Szigetközben található vérfüves rétek hangyaboglárka (*Maculinea teleius*, *M. nausithous* és *M. alcon*) és nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományainak részletes populáció vizsgálatát végeztük, ahol az lehetséges volt, az állományok igényeinek megfelelő beavatkozások, kezelések saját kivitelezésével párhuzamosan. A cél az érintett fajok számára optimális kezelési eljárások, kaszálási mintázat kialakítása (tér- és időbeli megosztás, fenntartandó, kaszátlan területek kijelölése) és alkalmazása a fenológiai viszonyoknak megfelelően, továbbá a megfelelő hidrológiai viszonyok fenntartása, valamint a nádasodás megállítása és az elnásodott területek eredeti állapotának visszaállítása. A fertői területeken a víz visszatartás hatására a keskenylevelű gyapjúsás (*Eriophorum angustifolium*) állomány terület foglalása tovább növekedett, a *Maculinea*-fajok pedig újra benépesítettek korábban elnéptelenedett fragmentumokat is, bizonyos mértékű átstrukturálódás mellett. Ez mindenképp alátámasztja a korábban megkezdett (és ebben az évben is folytatott) átjáró kialakítási törekvések indokoltságát. A vízborítás kedvezően hatott a területen található nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állomány alakulására is, bár a 2009-es egyedsűrűség nem volt tapasztalható. Az állományok populáció méretének becslésére és a mozgási mintázatok elemzésére, illetőleg a 2, illetve 3 *Maculinea* faj együttes előfordulása esetén megfigyelhető niche-szegregáció vizsgálatára jelölés-visszafogásos módszerrel történtek felmérések. A vizsgálatokba külföldi hazai szakemberek és önkéntesek mellett külföldi szakértők és önkéntesek is bekapcsolódtak.

b) A sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állományok felmérésével kapcsolatos ökológiai vizsgálatok

A nemzeti park igazgatóság illetőségi területén az országosan zajló sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állomány felméréshez csatlakozva, az előző év tapasztalataira támaszkodva (Sáfián Szabolccsal megkezdett munkák eredményei nyomán, azokat tovább fejlesztve) folytatódott a faj népségének felmérése és bizonyos területeken ismételt állapotfelvétellel is sor került. A monitorozáshoz elengedhetetlenül szükséges paraméterek felvétele mellett számos további, a faj ökológiai igényeinek, fenológiai és rajzási tulajdonságainak ismeretét bővítő adattal szolgáltak a felmérések. Az alap adatok kiértékelése jelenleg is tart, de már most egyértelművé vált, hogy régiókban számos, országosan is kiemelkedő kolónia található, főként felhagyott, vagy alacsony intenzitással használt legelőkön. Szórvány populációk bizonyos területeken, főként zavart cserjesorokhoz, sövényekhez kapcsolódnak. Mindkét jellegzetes élőhely veszélyeztetettségi foka igen magas, az elmúlt, vizsgált időszakban néhány terület – vagy egyes terület foltok – ismét művelésbe lettek vonva, illetve a legeltetés számára alkalmas téve. Ez a tevékenység sok esetben jelentős mértékű cserje irtással jár, melynek befolyásolására, szabályozására (nem Natura 2000 területek esetében) nincs is módunk. Ugyanakkor az adott szukcessziós stádium fenntartásához (illetve a cserjés bezáródásának

megakadályozásához, ami a sárga gyapjaszövő számára is a területről való eltűnéssel jár) bizonyos mértékű cserjeirtás, záródás megszüntetés szükséges.

A jelenlegi tapasztalatok szerint a sárga gyapjaszövő számára optimális az a szukcessziós stádium, amikor a cserjék (kőkény, galagonya, vadkörte) egymástól való távolsága 1-2 cserje magasságnál nem nagyobb, kisebb csoportok még kialakulhatnak, de az állomány - összességében – nem ér össze, nem záródik, a napsütés körbe éri és bizonyos mértékű (legelő állatoktól, vagy vadtól származó) rágás is tapasztalható. A felmérések és vizsgálatok eredményei helyi gazdálkodókkal és a mezőgazdasági szakigazgatás szakembereivel megvitatásra kerültek, az összefoglaló előadási anyag interneten elérhető. A HMKÁ bizonyos mértékű módosítására és egyes előírások megváltoztatására lenne szükség a faj számára alkalmas élőhelyek fennmaradása érdekében.

c) Lápi póc és réti csik állományok felmérése

A két faj állományainak vizsgálatára indított korábbi felmérések folytatása ebben az évben új, meglepő eredménnyel szolgált: a Szigetközből kipusztultnak hitt lápi póc egy jelentős állománya került meg az Alsó-Szigetköz mentett oldali csatornáinak egy szakaszából. A réti csik is további, korábban nem ismert helyekről is előkerült.

Lásd. 3.2.2 fejezet a) pontjában.

d) Erdőlakó denevérfajok monitorozása

Az erdőlakó denevérfajok monitorozásának előkészítése 2008-ban kezdődött meg. A Szigetközben kijelölt mintavételi helyeken többféle adatgyűjtési módszer tesztelését végezzük el 2010-2010 folyamán, amelyek eredményeképp 2011-ben elkészülhet az erdőlakó denevérközösségek monitorozására egy protokoll. 2010-ben detektoros vizsgálatokat végeztünk a Mosoni-Dunán végighajózva. A számtalan

3.2 Monitorozás

3.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó monitoring vizsgálatok

3.2.1.1 Országos programok

a) Élőhely-térképezés

2010-ben az NBmR keretében Igazgatóságunk területén az R5x5_109 Fertőd kvadrát (2009-ről áthúzódó) és a T5x5_065 Felső-Szigetköz térképezését terveztük külső szakértő bevonásával. Az év eleji forráselvonások miatt a felmérésre kutatási szerződés kötésére nem kerülhetett sor. Az elmaradt felmérést 2011-ben tervezzük elvégezni.

b) Védett növényfajok monitorozása

Egységes protokoll alapján történik a kiválasztott 57 növényfaj monitorozása. A programot egészíti ki a természetvédelmi örök éves adatszolgáltatása keretében történő adatgyűjtés. 2010-ben 9 faj felmérését terveztük, ezek papucskosbor (*Cypripedium calceolus*), illatos hagyma (*Allium suaveolens*), kisészkü aszat (*Cirsium brachycephalum*), adriai sallangvirág (*Himantoglossum adriaticum*), homoki nőszirm (*Iris arenaria*), hagymaburok (*Liparis loeselii*), Teleki-virág (*Telekia speciosa*), vidrafű (*Menyanthes trifoliata*), légybangó (*Ophrys insectifera*) és lápi hízóka (*Pinguicula vulgaris*). A kijelölt fajok felmérése a protokollnak megfelelően megtörtént.

c) Cönológiai monitoring

A monitoring keretében 22, állandóra kijelölt négyzetben történik 13 kiemelten fontos növénytársulás monitorozása. A 2010-ben külső szakértő bevonásával felmérni tervezett 10 társulás esetében az év eleji forráselvonások miatt a felmérésre kutatási szerződés kötésére nem kerülhetett sor. Az elmaradt felmérést 2011-ben tervezzük elvégezni, amennyiben még van értelme a pótlásnak az adott társulásnál.

d) Ürgemonitoring

Négy mintavételi területen (Sarród – Ürgedomb, Fertőszéplak – Széplaki legelő, Pér – repülőtér, Fertőszentmiklós – repülőtér) egységes módszer alapján történik a monitorozás évenkénti gyakorisággal. 2010-ben a felmérést elvégeztük, az adatokat értékelésre továbbítottuk az országos központba.

e) Épületlakó denevérek monitorozása

Az épületlakó denevérek monitorozását Igazgatóságunk külső szakértő bevonásával végzi. Az év eleji forráselvonások miatt a felmérésre kutatási szerződés kötésére nem kerülhetett sor.

3.2.1.2 Helyi programok

a) Kétéltű-hüllő monitoring

A kétéltű és hüllő fajok, illetve közösségek monitorozását Igazgatóságunk külső szakértő bevonásával végzi. Az év eleji forráselvonások miatt a felmérésre kutatási szerződés kötésére nem kerülhetett sor.

b) Szitakötő fajok monitorozása

A program keretében mintegy 100 kijelölt mintavételi helyen, 1996 óta folyik egységes módszerrel a szitakötő fauna monitorozása. Ennek során imágó, lárvá és exuviumok vonatkozásában egyaránt történik adatgyűjtés. A felvételezés kiemelten kezeli azokat az élőhelyeket, amelyek a hazai és nemzetközi szintű védettséget élvező fajok populációinak adnak otthont. 2010-ben a ritka hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros*) lárvális előfordulási helyeinek, mikrohabitat-preferenciájának vizsgálata folyt tovább a Rák-patak vízrendszerén Sopronban, kiegészítő adatokat szolgáltatva a szalamandra lárvák előfordulási adataihoz is. Az imágók kibújása ismét a korábbi években tapasztalt, június végi időszakban történt, jelenleg ez tekinthető általánosnak, bár az exuviumok még július közepéig (nagyobb, heves esőzések kivételével) megtalálhatók a kibújás helyén. A faj legjelentősebb élőhelyein az exuviumok mennyiségi felvétele ismét megtörtént, a kijelölt mintaterületen, ahol az előző évekhez hasonló denzitás volt tapasztalható. További vizsgálatok történtek a faj előfordulására, élőhely preferenciájának és szaporodásbiológiájának tisztázására is.

Az idén a Fertő mentén a védett, Élőhely Irányelv II. függelékébe sorolt lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) kibújó állománya elég alacsony denzitást mutatott, de szórványosan a fiatal imágók a Fertő medence több pontján megfigyelhetők voltak.

A díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) a Fertő-menti csatornáknál nem túl magas, de jól kimutatható egyedszámban megfigyelhető volt, valamint a Kardos-ér felső-középső szakaszán ismét jó egyedszámban rajzott.

A folyami szitakötők (*Gomphidae*) közül az erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*) a Szigetközben az idén sem került elő, azonban a Répcén sikerült megfigyelni a korábbi évekhez hasonló denzitású népességét.

A védett sárgafoltos szitakötő (*Somatochlora flavomaculata*) adatai tovább gyarapodtak: han-

sági népességének további elterjedési adatai mellett a Szigetközből is sikerült az idén kimutatni, a Duna elterelését és tipikus élőhelyeinek átalakulását követő, csaknem egy évtizedes visszaszorulás után.

c) Nappali lepke monitoring

Elsősorban az Élőhely Irányelvben szereplő nappali lepkék helyi állományainak felmérésére szolgáló, 2000 óta folyó monitorozási munka. A program különös figyelmet fordít a lápréti hangyaboglárcák, a nagy tűzlepke, a farkasalmalepke, valamint a Hanságban újra felfedezett ezüstsávós szénalepke populációknak. (Egyes kiválasztott mintaterületeken jelölés-visszafogásos kvantitatív és habitat szelekciós kutatások is történtek a Fertő mentén, ld. kutatások.) A vizsgálatok kiemelt célja az egyes fajok élőhely kezelési-fenntartási irányelveinek kidolgozása és gyakorlatban, mintaterületeken való alkalmazása, valamint a környező területekre való kiterjesztése, hogy a szűk, lehatárolt lélettér bővülhessen, valamint a meglévő területen a környezeti feltételek, vízellátottság, vegetáció struktúra kedvezőbbé váljon.

Újabb fajjal bővült a monitorozandó nappali lepkék csoportja, a díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) peresztegi-erdő térségében található népessége került megfigyelés alá. A főként nappal, a hernyófészkek számlálásával és megfigyelésével vizsgálható sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) monitorozásához is csatlakozott az igazgatóság, a faj alaposabb vizsgálatával és ökológiai igényeinek felderítésével együtt (ld. Kutatások)

Az áttelelő, nagytestű tarkalepkék (*Nymphalidae*) állományának figyelemmel követése is tovább zajlott, melynek – egyebek között – az enyhébb és esetenként több felmelegedési szakaszt is tartalmazó téli időszak hatásának becslésében is lehet szerepe, hosszabb időszak vonatkozásában (globális klíma változás lehetséges hatásai).

A program keretében éjszakai lepkék felmérése, nyomon követése is zajlik, többek között az éjjeli nagy pávaszem (*Saturnia pyri*) esetében, melynek a helyi populáció megerősítése céljából előnevelt hernyók kihelyezésére is sor került.

d) Natura 2000 élőhelyek monitorozása

A program célja, hogy a védett és a Natura 2000 területek növényzetében élőhely szinten bekövetkező változásokat nyomon követhessük. A 10 éves periódusokban ismétlődő vizsgálat keretében elkészül a területek 1:10000 léptékű élőhely-térképe, amely tartalmazza az adott folt ÁNÉR kódját, a természetességi-degradáltsági értékelését (Seregélyes 5 fokozatú skálája alapján), a területet jellemző degradáltságot okozó tényezők, illetve a degradáltság jelenségének jellemzését. Az élőhely-térkép mellett elkészül a védett területen található invázió és védett növényfajok elterjedési térképe pont- és foltterképezés alapján.

A program keretében 2010-ben a HUFH30004 Szigetköz (Öreg-Duna) botanikai alapállapot felmérés (első felmérés) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület felmérését terveztük, de az év eleji forráselvonások miatt a felmérésre kutatási szerződés kötésére nem kerülhetett sor.

e) Tarsza fajok monitorozása

A tarsza fajok monitorozását Igazgatóságunk külső szakértő bevonásával végzi. Az év eleji forráselvonások miatt a felmérésre kutatási szerződés kötésére nem kerülhetett sor.

3.2.2 Saját szervezésben folytatott monitoring jellegű vizsgálatok

a) Vízimadár-állományok monitoring vizsgálata

Más szervezetekkel (Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási Intézet, Birdlife

Österreich, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület) együttműködve évek óta folyik a fontosabb vizes élőhelyek madárállományainak monitoring vizsgálata. Ez jelenleg a Fertő-tó öblözeteire, a Mekszikópusztai és a Nyirkai-Hany élőhely-rekonstrukciós területeire, a hansági tavakra terjed ki. A felmérés eredményei adatbázisba kerülnek, ezekből a Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási Intézet készít összefoglaló jelentéseket a Minisztérium számára.

2010-ben is kimutatták a madártani monitoring eredményei a Nyirkai-Hany vízimadárélőhely fontosságát, amely megalapozhatja a további vizes élőhelyrekonstrukciók szükségességét. Fontosabb fészkelő fajok: 60 pár szürke gém (*Ardea cinerea*), 40 pár vörös gém (*Ardea purpurea*) és 25 pár bakcsó (*Nycticorax nycticorax*) fészkel. A küszvágó csér (*Sterna hirundo*) állománya 15 pár volt, a fattyúszerkő (*Chlidonias hybrida*) idén nem fészkel. A terület jelentős pihenő és táplálkozó hely számos vízimadár-faj számára az egész év folyamán.

b) Ritka és telepesen fészkelő madarak monitorozása

Az országos felmérési program a fokozottan veszélyeztetett, telepesen fészkelő és meghatározott ritka fajok állományainak felmérésére irányul. Működési területünkön, 2010-ben is megtörtént a telepesen fészkelők egy részének a felmérése. A ritka fészkelők felmérését csak korlátozottan, kisebb területekre tudtuk elvégezni, mivel a megye déli részén, ahol nincsen védett terület, nincsen lehetőségünk a fajok állományainak pontos felmérésére. Az eredmények adatbázisba kerülnek. A monitoring legfontosabb eredményei a következők: a kormorán (*Phalacrocorax carbo*) hansági állománya stabilizálódott (91 pár). A Fertő hazai oldalán 138 pár nagy kócsag (*Egretta alba*) költött. A Barbacsi-tónál 8 pár, a kónyi tavon pedig 71 pár, Fehértónál pedig 52 pár nagy kócsag (*Egretta alba*) költött. A lipóti morotvatónál 5 pár, a dunaszeginél 14 pár nagy kócsag (*Egretta alba*) fészkel.

c) A dél-hansági rekonstrukciók monitorozása

2000-ben készült el a Nyirkai-Hanyban a hansági rekonstrukciók első üteme. Már a rekonstrukció építésének kezdetekor megkezdődött a monitorozási munka. A monitoring magába foglalja a növényzet, a madárvilág, a vízi gerinctelen fauna, a vízminőség és a vízkémiai változások vizsgálatát. A monitorozásban a Szegedi Tudományegyetem Ökológiai Tanszékének és a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság kutatói vesznek részt.

A növényzet vizsgálata elsősorban állandó transzektek (24 db) cönológiai vizsgálataiból, illetve a teljes terület 3 évente elkészülő vegetáció-térképéből áll. A madárvilág vizsgálatát a heti számolásokon keresztül sikerült biztosítani. A vízi gerinctelen makrofauna monitorozása azokra az árasztáshoz csatlakozó, alulról táplálkozó, lápi jellegű kisvizetek vizsgálatára koncentrálódott, melyek a tözeges jelleget a leginkább mutatják. A rekonstrukció területén kívül a Fövenyes-tó, mint kontroll mintavételi ponton folytak még vizsgálatok. 2009-ben botanikai mintavétel nem történt. 2010-ben heti rendszerességű madárszámlálásokat végeztünk, a téli hónapokban havi rendszerességű vadlúd szinkronszámlálásokat szerveztünk a területen a Magyar Madártani Egyesülettel közösen. A korábbi évek tapasztalatai alapján a botanikai mintavételeket a jövőben csak háromévente fogjuk elvégezni. Amennyiben a rekonstrukció területén beindul a vízszint-ingadoztatáson alapuló kísérletes üzemeltetés, akkor ismét évente fogjuk a mintavételeket végezni.

d) A rákosi vipera észak-hansági állományának vizsgálata

2010-ben a Hanságban, a korábbi években ismertté vált élőhelyeken tizenöt napon történt mintavétel. Összesen 16 egyedet sikerült megfigyelni, amelyek mindegyik azévi példány volt. Felnőtt, szaporodásképes példányt nem sikerült fogni. E területen 30 rackajuh legelésével

biztosítottuk az élőhely megfelelő kezelését. A másik helyen a peremterületeken egyszeri kaszálás történt, de a domb kaszálása elmaradt.

Az állományt veszélyeztető tényezők közül a borz szelektív predációját kell kiemelni, amely a drasztikusan csökkentette minden hulló, így a rákosi viperák egyedszámát is. A magas aranyvessző mindkét területen, a fűzlevelű peremizs (*Inula salicina*) térhódítása részben okoz élőhely átalakulást, és leromlást. Megjelent és terjed a területen a selyemkóró. Továbbra is veszélyeztető tényezőnek kell tekinteni a cserjésedést.

e) Egyenesszárnyúak monitorozása a rákosi vipera élőhelyeken

2010-ben folytattuk a Fűzfa-szigetek, valamint a Pintér-sziget gyepterületein korábban kijelölt kvadrátok mintavételezését. A felmérés forrásait a *Rákosi vipera védelme a Kárpát-medencében* (LIFE07 NAT/H/000322) LIFE+ pályázatból sikerült biztosítani. A fűhálós mintavételezéseket négy ismétléssel végeztük. Az egyenesszárnyúak mintavételezése fűhálós módszerrel történt. 10 × 10 m-es kvadrátban 300 fűháló-csapással gyűjtött egyedeket tekintettük egy mintának, melyeket egyeléssel kiegészítettük.

2010-ben az egyes gyeptípusok gyeplakó egyenesszárnyú fajainak dinamikai viszonyai a következőképp alakultak: A nedves gyeptípusban a júniusi és még inkább a júliusi magas összdenzitást követően erősen visszaesett az egyedszám, majd az egyre alacsonyabb szinten maradt. A félszáraz gyepekben július során mutatkozott a legnagyobb táplálékkínálat, majd az visszaesett. A száraz gyepekben kora nyáron nagyon alacsony volt a gyeplakó fajok összdenzitása, de augusztusban az már megközelítette a félszáraz gyepekét (ezáltal az év ezen időszakában e két gyeptípusban volt a legjelentősebb a táplálékkínálat). A száraz gyepek egyenesszárnyú együtteseiben a gyeplakó fajok őszi denzitás-emelkedése 2010-ben ismét elmaradt, sőt az ekkor jellemző denzitás a higrofil gyepekben tapasztalható mértékig süllyedt.

f) Kisemlős közösségek vizsgálata a rákosi vipera élőhelyeken

A rákosi vipera fűzfaszigeti élőhelyén végzett kisemlős közösségek első vizsgálatai évének végén elmondható, hogy a terület jelentős kisemlős közösségnek ad otthont, amelyben első-sorban a *Soricidae* család fajai dominálnak. A terület domináns faja az erdei cickány. A 2009-es év nyarán a mintaterületen magas faj- és egyedszámú, diverz közösséget regisztráltunk, amely a következő (2010) évre mindkét tekintetben erősen leromlott. A rágcsálók közül az erdeiegér fajok (pirók-, sárganyakú- és közönséges), valamint a mezei pocok jelenlétét mutatuk ki, mind a négy faj időszakosan domináns/szubdomináns tagja volt a közösségnek. A fentiek mellett a törpecickány (4 pld) és a keleti cickány (1 pld) alkalmi előfordulásait regisztrálhattuk a területen.

3.1 táblázat: Kutatás

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
1.	Kezelések hatása a hangyaboglárka (<i>Maculinea sp.</i>) fajokra	0	Szalkay József Lepkészeti Egyesület, FHNPI	Lásd. szöveges rész.	
2.	A sárga gyapjasszövő állományok felmérése	0	FHNPI		
4.	Lápi póc és réti csík állományok felmérése	0	FHNPI		

3.2 táblázat: Monitorozás

No.	Monitorozási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A monitorozást végző szervezet/ Magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
1	Élőhelytérképezés (NBmR országos)	-	-	Lásd. a szöveges részben	
2	Védett növényfajok monitorozása (NBmR országos)	150	Takács Gábor (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
3	Cönológiai monitoring (NBmR országos)	-	-	Lásd. a szöveges részben	
4	Ürgemonitoring (NBmR országos)	50	Váczi Miklós, Takács Gábor	Lásd. a szöveges részben	
5	Denevérmonitoring	-	-	Lásd. a szöveges részben	
6	Gótemonitoring	50	Takács Gábor (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
7	Isophya costata monitorozás	100	-	Lásd. a szöveges részben	
8	Kétéltű-hüllő monitoring (NBmR helyi)	-	-	Lásd. a szöveges részben	Az országos program kiegészítése
9	Szitakötő monitoring	0	Ambrus András (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
10	Nappali lepke monitoring (NBmR helyi)	0	Ambrus András (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	Az országos program része
11	Natura 2000 területek élőhelyeinek vizsgálata	0	Takács Gábor (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
12	Egyenesszárnyúak monitorozása a rákosi vipera élőhelyeken		Kenyeres Zoltán	Lásd. a szöveges részben	
13	Vízimadár-állományok monitoring vizsgálata	0	Pellinger Attila, Ferenczi Márta	Lásd. a szöveges részben	
14	Ritka és telepesen fészkelő madarak monitoringja	0	Pellinger Attila (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2010. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

No.	Monitorozási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A monitorozást végző szervezet/ Magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
15	A dél-hansági rekonstrukciók monitorozása	0	Margóczy Katalin (SZTE), Takács Gábor, Ambrus András, Pellingner Attila (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
16	Rákosi vipera monitoring		Dankovics Róbert (Savaria Múzeum)	Lásd. a szöveges részben	
17	Kisemlősök monitorozása bagolyköpetek vizsgálatára alapozva	120	Horváth Győző (Oeconomus Bt.)	Az eredmények kiértékelése még folyamatban van.	
18	Erdőlakó denevérfajok monitorozása	500	Dobrosi Dénes	Még nem zárult le.	
19	Kisemlős közösségek monitorozása a rákosi vipera élőhelyeken		Kalmár Sándor	Lásd. a szöveges részben	

4. Kezelési tevékenység

4.1 Kezelési tervek

2008-ban sikerrel lefolytattuk a védelemre tervezett Várbalogi héricses TT, Ebergőci láprét TT és Iváni szikések TT természetvédelmi kezelési tervének helyi egyeztetését. A teljes dokumentáció felterjesztésre került a KvVM Környezet- és Természetmegőrzési Szakállamtitkárságára. 2010-ben folytatódott a Fertő-Hanság Nemzeti Park, a Soproni Tájvédelmi Körzet és a Szigetközi Tájvédelmi körzet korábban elkészített tervezetének az új jogszabály szerinti átdolgozása, de egyéb feladatok miatt jelentős előrehaladás nem történt.

4.1 táblázat: Kezelési tervek

A védett vagy védelemre tervezett terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Megalapozó dokumentáció (+,-)	Részletes természetvédelmi kezelési terv (+,-)	"C" fejezet, jogszabály melléklete (+,-)
Fertő-Hanság Nemzeti Park	23731	+	+	+
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése I.	149	+	+	+
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése II.	58	-	-	-
Szigetközi TK és bővítése	15605	+	+	+
Pannonhalmi TK	8272	+	+	+
Pannonhalmi TK bővítése	693	+	+	+
Soproni TK	4891	+	+	+
Soproni TK bővítése I.	156	+	+	+
Soproni TK bővítése II.	8	-	-	-
Nagyecenki Hársfasor TT	11	+	+	+
Pannonhalmi Arborétum TT	26	+	+	+
Soproni Botanikus kert TT	17	+	+	+
Ikva-patak menti TT	18	+	+	+
Liget-patak menti TT	27	+	+	+
Iváni szikések TT	96	+	+	+
Bécsi-domb TT	8	+	+	+
Várbalogi héricses TT	50	+	+	+
Ebergőci láprét TT	49	+	+	+

4.2 Élőhely fenntartás

Fertő-parti szikesek és rétek (1667 hektár)

Az Igazgatóság saját állatállományával és gépeivel végzi a szikes gyepek kezelését. Az élőhely-kezelés célja a szikes vegetáció fenntartása, az elnádasodás megakadályozása. Ugyanis a mély fekvésű területeken kialakuló sekély vízborítás kedvez a nádas terjedésének, ez csak rendszeres legeltetéssel és kaszálással akadályozható meg.

A Lászlómajor és Hegykő közötti területreszen komoly problémákat okoz az adventív ezüstfa terjedése. A becserjésedés felszámolása több mint 10 évvel ezelőtt kezdődött meg és a feladat még évekig sok munkát fog adni.

A fertőparti gyepterületek kezelésének célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnádasodás elleni védekezés.

Észak-Hansági és Tóközi gyepek (1360 hektár)

A hansági területeket az elmúlt években az elgyomosodás veszélye fenyegette, mivel csökkent a széna iránti kereslet. 2010-ben a hansági gyepeket az Igazgatóság saját eszközparkjával kezelte és a szénát az állatállomány téli etetésére használja fel. Összesen 310 magyar szürkemaráhával legeltettünk itt.

Megkezdtük a rákosi vipera ismert és potenciális élőhelyeként ismert, aranyvesszővel és nád-dal borított gyepterületeinek rekonstrukcióját is. Ennek keretében 285 hektáron történt évi egyszeri szárzúzás.

Dél-Hanság gyepterületei (1182 hektár)

A Király-tó környéki gyepterületeken 2010-ben az Igazgatóság saját állatállománnyal – bivaly (190 egyed) és magyar szürke szarvasmarha (440 egyed) – legeltetett. A dél-hansági kaszáló-réteket az Igazgatóság saját eszközparkjával biztosította.

Szigetközi Tájvédelmi Körzet gyepterületei (206 hektár)

A Szigetközi Tájvédelmi Körzet gyepterületein a kezelések célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnádasodás elleni védekezés. A Szigetközi Rehabilitáció keretében minden évben folyik a mentett oldali mocsárrétek kezelése. A területeken a vízpótló rendszerrel biztosítjuk a megfelelő vízellátást, illetve kaszáljuk és szárzúzózzuk a területeket. A rehabilitáció keretében 2010-ben mintegy 131 hektáron folyt kaszálás és szárzúzózás.

A további saját kezelésű területek kaszálását vállalkozóval végeztettük 75 hektár területen és a szénát értékesítettük

Pannonhalmi Tájvédelmi körzet gyepterületei (111 hektár)

A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet gyepterületei kezelésének célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnádasodás elleni védekezés. A területek kezelését 2010-ben haszonbérletbe adással oldottuk meg.

Fertői nádasok (50 hektár)

A Fertő menti nádasok kezelését haszonbérletbe adással oldottuk meg az Igazgatóság kezelésébe tartozó 50 hektáron 2010-ben. A területkezelés fő célja a nádas további terjeszkedésének megakadályozása, a part menti gyepterületek rovására. A Fertő-meder nádas állományainak

többségére a Fertő-tavi Nádgazdasági ZRt. rendelkezik aratási joggal. Márciusban az őrszolgálat az engedély lejártát követően végzett nádaratási tevékenységet észlelt a Zrt. részéről. Az eljárást megindítottuk, de még nem zárult le jogerősen.

Tóközi nádasok (Fehértó, Barbacsi-tó) (16 hektár Igazgatóságunk kezelésében)

A tóközi nádasok kezelését haszonbérletbe adással oldjuk meg, kivéve a gémtelep és környezetének területét. A területkezelés célja a tavak vízminőségének védelme. 2010-ben összesen 16 hektár területet adtunk haszonbérbe.

Szigetközi nádasok (5 hektár Igazgatóságunk kezelésében)

Hédervár és Lipót községhatárban összesen 5 hektár nádterületet haszonbérlet útján kezelünk.

Fertő-Hanság Nemzeti Park, Szigetközi TK és Soproni TK erdőterületei (összesen 1000 hektár van Igazgatóságunk kezelésében)

A Fertő-Hanság Nemzeti Park és Szigetközi Tájvédelmi Körzet területén, a Soproni Tájvédelmi Körzetben és a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben 2010. évben folytatott erdőgazdálkodási tevékenységet jellemző főbb adatok:

- Folyamatos erdősítéseink területe: 56,56 hektár. Kötelezettség alá vont területünk 2011. évre 66,09 hektárra módosul. Az újonnan keletkezett 9,53 hektár vágásterület felújítására 2011 tavaszi első kivitel tervezünk.
- Fahasználati tevékenységünk: A véghasználatokat az átvett nemesnyárasokra korlátoztuk. Az őshonos fajokból álló állományokban csak egészségügyi termeléseket végeztünk. Véghasználat (tarvágás) 9,53 hektár, egészségügyi termelések közül területes termelés 1 ha széldöntött nemesnyár állomány volt. A többi terület nélküli kitermelésként került végrehajtásra összesen 86 m³ nagyságrendben 8 erdőrészt érintve. Erdőfelújítási munkáink során nehézségként jelentkezett a szigetközi és a hansági területeken egyaránt a rendkívül csapadékos tavaszi, és nyári időszak. Eredményesen befejezett területünk 12,6 hektár volt az év folyamán.
- Tartós vízborítás miatti vízkár 2,36 ha területen 7 erdőrészt érintett. A téli időszak után a vadkárosított területeket felmérve előreláthatóan további 1-2 erdőrészt bekerítésére kényszerülünk 2011-ben.
- Az erdőfelújítási munkákat - a fafajcserét - vágásérett nemesnyárasok véghasználatából finanszírozzuk. Erdőtelepítést a klímaerdők telepítésére kiírt program keretében kapott 10 millió forint támogatásból 9,83 ha területen végeztünk Dunasziget község határban korábbi szántó művelési ágú területen. Tevékenységünk kőrises-kocsányostölgyes és egyéb lomb elegyes-kocsányostölgyes célállomány létrehozására irányult. Az elhúzódó engedélyezési eljárás év végére zárult le, a telepítés sikeresen megvalósult. A kapott támogatásból egy db erdészeti szárazút is beszereztünk a későbbi ápolási munkák elvégzésére.
- A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet területén egy erdőrésztben az intenzíven terjedő bálványfa visszaszorítását végeztük el az őszi közmunka program keretében a Felpécsi Önkormányzattal együttműködve.

4.2 táblázat: Élőhely fenntartás

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja - fő beavatkozások/kezelések
1	Soproni TK	74	Gyep	kaszálás, beerdősülés elleni védelem
2	Szigetközi TK	206	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
3	Pannonhalmi TK	111	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
4	Dél-Hanság	1182	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
5	Észak-Hanság	871	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
6	Tóköz	489	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
7	Tóköz	16	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
8	Fertő (NY)	257	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
9	Fertő (NY)	25	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
10	Fertő (K)	1410	Gyep	kaszálás és legeltetés, szikes gyep fenntartása
11	Fertő (K)	72	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
12	Erdők	1116	Erdő	fafaj csere, átállás szálaló gazdálkodásra

4.3 Élőhely-rehabilitáció

4.3.1 A mekszikópusztai szikes élőhely-rekonstrukció

Az 1989-től megvalósított mekszikópusztai elárasztások üzemeltetése a kezelési tervben foglaltak szerint folyik. A terület vízellátása a Fertőből történik, a Hanság-főcsatornán és a Csempész-csatornán lévő zsilipeken keresztül. 2010-ben a Hanság-főcsatorna jobb és bal parti területek (Nyéki szállás, Paprét, Borsodi-dűlő) voltak víz alatt a rendkívüli sok csapadék miatt. Ez rámutatott arra, hogy a feltöltő-leeresztő árokrendszer feliszapolódása miatt kotrási munkák váltak szükségessé az eredményes üzemeltetés érdekében. A költségi időszakot követően szürkemarhával legeltettünk a nádasodás ellen.

4.3.2 Nyirkai-Hany élőhely-rekonstrukció

A 2000 őszén megindult kivitelezési munkálatok keretében 2001 március közepén az első (88 hektár), április elején a második (119 hektár), októberben a harmadik kazetta (216 hektár) is feltöltésre került. A már elárasztott területrészekben 2001-ben megkezdjük a vízi növényzet és a halak betelepítését. 2002 óta már a teljes terület üzemel vegetációs időszakban. 2009-ben a vízjogi engedély tartalma szerint végeztük a vízkormányzást. Vízkorlátozás nem volt.

A rekonstrukciónak köszönhetően ma sok olyan madárfaj fészkel itt, amelyek számára a Dél-Hanságban korábban nem voltak költsre alkalmas területek. Gyarapszik a nyári lúd (*Anser anser*), üstökös réce (*Netta rufina*), a cigányréce (*Aythya nyroca*) és a szerezsensirály (*Larus melanocephalus*) állománya. Fészkelő fajként megjelent a nagy kócsag (*Egretta alba*), költ többek között a vörös gém (*Ardea purpurea*), a bölömbika (*Botaurus stellaris*) és a barna rétihéja (*Circus aeruginosus*) és a küszvágó csér (*Sterna hirundo*). 2005-ben fészkelte első ízben kanalasgém (*Platylea leucorodia*), 2006-tól pedig kis kócsag (*Egretta garzetta*) és az üstökös-gém (*Ardeola ralloides*), 2007-től a fattyúszerkő (*Chlydonias hybrida*), 2009-től a kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*) is költő faj a területen. A 2010-es hideg, csapadékos időjárás miatt a fészkelések eredményessége nagyon gyenge volt.

4.3.3 Oslai-Hany - Királytó élőhely-rekonstrukció

A Nyirkai-Hanyhoz hasonló vizes élőhely-rekonstrukció tervezése megtörtént. A vízjogi engedélyt meghosszabbítottuk. A program megvalósítását az KEOP keretében elnyert pályázatból végezzük, ezt alprojektként nyújtottuk be 2008-ban. A nyertes pályázat tényleges megvalósítása (földmunkák) 2011-ben kezdődhet meg.

4.3.4 Kistóalmi láprét gyeprekonstrukciója

2010-ben is folytatni akartuk a láprét rekonstrukcióját, de az időjárás közbeszólt. Az évre az erősennádasodó területeken két kaszálást terveztünk, míg a legértékesebb, már közel 10 éve kezelt területeken csak egyet. A júniusi első kaszálást követően azonban a lekaszált nádat az eső miatt nem tudtuk összegyűjteni, az augusztusi kaszálást a csapadékos időjárás miatt kénytelenek voltunk leállítani, mert a lekaszált széna összegyűjtése és elégetése nem volt lehetséges. Az adott helyzetben a kaszálás elhagyása még mindig jobb megoldás volt, mint a vastag rendeknek a területen hagyása.

4.3.5 Fertőhomok és Hidegség közti láprétek rehabilitációja

Az évek óta vizsgált terület hangyaboglárka (*Maculinea sp.*) állomány élőhelyi állapotának megőrzése és javítása érdekében, a lefolyó víz visszatartására készítettünk egy tervet, mely vízjogi engedélyezés alatt van és 2007-ben a KEOP keretében benyújtottuk központi finanszírozásra, de nem kapott támogatást. 2008-ban, majd 2010-ben más forrásokat próbáltunk keresni az élőhely-rekonstrukció finanszírozására, eddig sikertelenül. A tervben szereplő megoldás egyúttal a szintén a területen élő, ugyancsak Élőhely Irányelv II. függelékes nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), lápi szitakötő (*Leuchorrhinia pectoralis*) és díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) számára is kedvezőbb életfeltételeket tud teremteni. Forrás hiányában kisebb, ideiglenes víz visszatartásra és az egyes mozaik foltok közti átjárhatóság biztosítására végeztünk beavatkozásokat. Az idén – hosszú évek után - ismét sikerült a keskenylevelű gyapjúsás (*Eriophorum angustifolium*) virágzó és termést hozó példányait megfigyelni a terület egyik, mélyebb fekvésű foltján, a kedvezőbb vízellátottságnak köszönhetően. A rekonstrukciós terv a rét elfolyó vizeit összegyűjtő (és 2000-ben még megkotort) csatorna fenék szintjének megemelését, és összességében a vizek lefolyásának csökkentését célozza meg, a szomszédos szántó területek depóniás védelmével együtt.

4.3.6 Répce, Rábca menti területek, vizes élőhelyek helyreállítása, vízellátásának javítása

A tervet – melynek előkészítésében igazgatóságunk is részt vett – az ÉDUKÖVIZIG nyújtotta be KEOP pályázatra 2008-ban. A projekt célkitűzése a Répce alsó szakaszán a folyó kontinuitás helyreállítása, a bőségesebb vízhozam biztosítása (a Répce-árapasztón a Rába felé elfolyó víztömeg jelentős részének a főmederben való tartásával), amely különösképpen a Rábca mentén lévő hansági élőhely rekonstrukciós területek (Nyirkai-Hany és a tervezett Oslí-Hany) vízellátásának mennyiségi és főleg minőségi javulását lenne hivatott megoldani. A pályázat – többszöri elutasítást követő átdolgozások után – 2010-ben pozitív elbírálást nyert.

4.3 táblázat: Élőhely-rehabilitáció

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	A rehabilitáció célja - fő beavatkozások/kezelések
1	Mekszikópusztai szikesek	150	Szikes	A mekszikópusztai szikes élőhely-rekonstrukció. Elárasztások, kaszálás, legeltetés.
2	Nyirkai-Hany élőhely-rekonstrukció	423	Láp, mocsár	Elárasztás, növénytelepítés, haltelepítés.
3	Kistóalmi láprét	3	Láprét	Nád visszaszorítása
4	Osli-Hany - Királytó élőhely-rekonstrukció (tervezett)	1362	Láp, mocsarak	Elárasztás, növénytelepítés, haltelepítés. (engedélyezési terv)
5	Répcse, Rábca menti területek, vizes élőhelyek helyreállítása, vízellátásának javítása (tervezett)	500	Mocsárrét	Időszakos elárasztások biztosításával a mocsárrétek ökológiai vízigényének kielégítése.
6	Fertőhomok és Hidegség közti láprétek rehabilitációja (tervezett)	46	Láprét	Nád visszaszorítása, hidrológiai rehabilitáció

4.4 Fajvédelem

4.4.1 Hagymaburok kosbor (*Liparis loeselii*) és lápi hízóka (*Pinguicula vulgaris*)

A két fokozottan védett fajnak egyedül a Kistóalmi lápréten van ismert előfordulása az Igazgatóság területén. Mindkét faj az elmúlt 10 évben a kipusztulás szélére került. A hagymaburok állománya általában 10-25 tő körül alakult, a lápi hízókának 1993-ban volt utoljára ismert előfordulása. Az Igazgatóság 1997-ben készítette el a láprét botanikai felmérését és ennek alapján kezdődött meg a terület kezelése. Az első két évben a rét középső részének téli leégetését végeztük el, majd 2000-ben és 2001-telén kaszálással, majd gereblyézéssel távolítottuk el az elhalt szerves anyagot a területről. A beavatkozás eredményeképpen a hagymaburok populációja kezdetben gyors növekedést mutatott és újra megtaláltuk a lápi hízókát. 2005 óta a láprét kaszálását egytengelyes alternáló kaszával végezzük, a szénát önkéntesek segítségével gyűjtjük össze és égetjük el a terület szélén.

Több év szünet után a hagymaburok kosbor 2008-ban ismét kihajtott, ekkor összesen 4 tövet sikerült megfigyelnünk, majd 2009-ben 13 tövet találtunk, amelyekből 12 virágzott, de 2010-ben nem sikerült megtalálni a növényt.

A lápi hízóka esetében az idei volt legmagasabb megfigyelt egyedszám, a 2007. évi 26 tő után 2008-ban 41 tövet találtunk, 2009-ben 62, majd 2010-ben 133 tövet sikerült megfigyelni.

4.4.2 Pókbangó (*Ophrys sphecodes*)

A pókbangó fertő-menti élőhelyén a tavaszi időszakban elkerítéssel biztosítjuk a lelőhely védelmét, majd a termések beérése után a területet szürkemarhával legeltetjük. A faj érdekében szükséges kezeléseket 2010-ben is sikerült elvégeznünk a Fertő-menti területeken. A nagyszentjánosi és a harkai lelőhelyeken az Igazgatóság kezelést nem végez, de megkíséreltük felvenni a kapcsolatot az érintett tulajdonosokkal a jövőbeni kezelések biztosítása érdekében. A faj esetében 2008-ban volt teljes felmérés, akkor összesen 1300 tövet számoltunk meg a működési területen. 2010-ben a faj ismert lelőhelyein csak ellenőrző bejárásokat tartottunk, a bejárások során új veszélyeztető tényező nem került kimutatásra.

4.4.3 Méhbangó (*Ophrys apifera*)

A Szigetközben 2010-ben források hiányában nem sikerült folytatni a Lóvári-erdőben ismert állomány élőhelyének rehabilitációja. Az élőhelyre telepített nemes nyaras korábban (2001) levágásra került, illetve eddig folyamatosan végeztük a bolygatás miatt megjelent veresgyűrűs som irtását.

2005-ben új állomány is előkerült a Győrújbarát melletti Tokaj és Józán-völgy területén. A jelenleg nem védett terület védetté nyilvánítási eljárást Igazgatóságunk elindította és a területi egyeztetéseket 2007-ben lezárta.

Az állomány mindkét területen kiemelten veszélyeztetettnek mondható, a Lóvári-erdőben idén mindössze 17 tő virágzott.

4.4.4 Rákosi vipera (*Vipera ursinii rakosiensis*)

2010-ben a Hanságban, a korábbi években ismertté vált élőhelyeken tizenhét napon történt felmérés. A három észlelt kifejlett állat közül egy nőstény példány, az ismert és bekerített élőhelyen kívül, a területkezelés során elpusztult. 2010 évi szaporulatból fiatal példányt nem sikerült megfigyelni. A két ismert élőhelyen juhlegeltetéssel és egyszeri, mozaikos kaszálással történt területkezelés.

Az állományt veszélyeztető tényezők közül a továbbra is a borz szelektív predációját és a vaddisznót kell kiemelni, amelyek a drasztikusan csökkentették minden hulló, így a rákosi viperák egyedszámát is. A magas aranyvessző mindkét területen probléma, a selyemkóró és a fűzlevelű peremizs (*Inula salicina*) térhódítása jelenleg csak kisebb foltokban okoz élőhely átalakulást, és leromlást. A korábbi években elmaradt területkezelés és a kaszálók felhagyása következtében jelentős veszélyeztető tényező a cserjésedés.

4.4.5 Lápi póc (*Umbra krameri*)

A faj ismert élőhelyei az elmúlt másfél évtizedben aszály és víz elterelés miatt egy, vagy több alkalommal részben vagy egészben kiszáradtak, 2002-re a térségben nem maradt ismert népessége.. A 2003-ban az Észak-Hanságban, addig nem ismert új élőhelyen megtalált fajt azóta további pontokról is sikerült kimutatni. A Lébényi forrás-tavak felső tavából (a korábban ismert tápláló csatornával közvetlenül összefüggő területről) az ÉDUKÖVIZIG szakemberei kimutatták a faj jelenlétét, mely a horgászto működésével és vízpótlási rendszerének kialakításával kapcsolatosan jelenít meg természetvédelmi igényeket a jövőben.

A forrástavakat tápláló csatornán a faj jelentős, öfenntartó állományát évek óta folyamatosan kísérjük figyelemmel, valószínű, hogy a tavakba is innen terjedt el.

A Szigetközben a mentett oldali vízpótló rendszer ökológiai célú átalakítását szolgáló élőhelyrekonstrukciós projekthez (KEOP, ÉDUKÖVIZIG) kapcsolódó vizsgálatok, valamint a szigetközi Interreg program (FHNPI) felmérései új, meglepő eredménnyel szolgáltak, a Szigetközből kipusztultnak hitt lápi póc egy jelentős állománya került meg az Alsó-Szigetköz mentett oldali csatornáinak egy szakaszából.

A faj direkt fajvédelmi program megindítását igényli, melynek előkészítése 2004-ben el is kezdődött. Az Osli-Hany élőhely rekonstrukciós LIFE pályázatban szintén szerepelt a faj védelmének kérdése, a tervet azonban nem nyert támogatást 2005-ben.

2010-ben a Nyirkai-Hany élőhelyrekonstrukcióhoz kapcsolódó vizes élőhelyeken is tovább folyt a Ikorábbi állomány mentésből származó lápi póc állomány felmérése, valamint egyes potenciális élőhelyek állapotának vizsgálata a jövőbeni visszatelepítés szemszögéből is. Ennek során a lehalászásra került II.sz. víztest egyes zárt, dűsnövényzetű öbleiből is sikerült a lápi póc szép állományát kimutatni, valamint a csatlakozó Kismetszés-csatorna növénydús szakaszáról is (itt a csatorna kotrási munkákata következő időszakban már csak az egyik oldalról lehet majd végezni). Jelentős réti csík állomány is kimutatásra került a víztestből.

4.4.6 Vonuló kételtűek mentése a fertőparti közúton

Az 1987-ben megkezdett program keretében 2001-ben elkészült a leginkább veszélyeztetett útszakasz békaalagút-terelő rendszere, amely lehetővé teszi, hogy a tavasszal és ősszel vonuló kételtű- és hullópopulációk emberi beavatkozás nélkül jussanak át az úttest alá beépített átke-lőhelyeken. 2002-ben ennek a rendszernek a tovább építésére elkészültek a tervek, amelyek megvalósítására 2003 tavaszán került sor (175 m hosszúságú terelő megépítésével). Kibővítését folyamatosan tervezzük. A rendkívüli szárazság miatt a vonulás intenzitása 2001-2005-ben igen alacsony volt, ami az elhúzódo aszálynak tulajdonítható tartósan alacsony vízállás miatti gyenge szaporodási eredményekre utal. A 2005/2006-os tél első felében a viszonylag nagyobb mennyiségű lehullott csapadék következtében némileg megemelkedett a tó vízszintje és ez a tendencia folytatódott 2008-ban is. Ősszel az esős időszakban tömeges vonulást észleltünk, ami sikeres szaporodási időszakra utal. Helyenként pusztulást is tapasztaltunk, ez rámutat arra, hogy a védelmi rendszer további kiépítése sürgető feladat. Ezt KEOP alprojektként tervezzük megvalósítani. A pályázat támogatást kapott, a megvalósítás (építés) 2011-ben kezdődhet meg.

4.4.7 Hangyaboglárkák (*Maculinea sp.*)

A fertő-parti, hansági, soproni, szigetközi és répce-menti vérfüves lápréteken 2002-től folyamatosan zajlik a hangyaboglárkák, a vérfübuglárka (*Maculinea teleius*) és zanótboglárka (*Maculinea nausithous*) állományainak felmérése. A populációk egyedsűrűség értékei, rajzdinamikai paraméterei, az élőhelyek jelenlegi állapota és az eddigi kezelések hatásai kerültek felmérésre. Az ismert ökológiai igények alapján az egyes területekre specifikus kezelési eljárások (pl. kaszálási rend) kerültek kidolgozásra és alkalmazásra, valamint a terület vízgazdálkodási rehabilitációjára készült terv és történtek apróbb beavatkozások. Az élőhely mozaikosságának megtartása mellett az egyes foltok közti átjárhatóság biztosítására átjárókat vágtunk az elválasztó cserjesávokon, valamint a nád visszaszorítására végeztünk kaszálásokat. A munkák végzésébe hazai és külföldi önkéntesek is bekapcsolódtak.

4.4.8 Ezüstsávós szénalepke (*Coenonympha oedippus*)

A fokozottan védett, Natura 2000 II. függelékes nappali lepke hazai recens, természetes előfordulási adatai csak Ócsa környékére szorítkoznak. A faj hazai túlélésének biztosítására fölmerült más, alkalmas élőhelyekre történő áttelepítés (illetve visszatelepítés) igénye is. Az irodalmi adatok a Hanság (Csorna, Kapuvár) területéről is említik a fajt, bizonyító példányok is vannak, azonban a megjelölt helyeken azóta senki nem látta a fajt és az eredetileg említett élőhely is megszűnt már. Az élőhelyi igények tisztázása és a potenciális élőhelyek behatárolása után, 70 évvel az utolsó példány megkerülését követően sikerült a hansági ezüstsávós szénalepke népszerűségét 2009-ben megtalálni, az elterjedési területet hozzávetőlegesen meghatározni, valamint egy kiválasztott mintaterületen egy gyors denzitás becslést elvégezni. A populáció pontosabb felméréséhez a jelöléses vizsgálatok 2010-ben is folytak. A faj itteni (Észak-Hanság) előfordulása számos kérdést fölvet a területkezelések, vízgazdálkodás, kaszálási rendszer kapcsán, melyeket a következő években sürgősen végig kell gondolni és a faj itteni népszerűségének megerősítésére tervet kell kidolgozni. Ugyanígy az egyes élőhely foltok összekötését is meg kell valósítani annak érdekében, hogy a fragmentáció megszűnjön.

4.4.9 Szitakötők (*Odonata*)

A lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) fertői, hansági és szigetközi állományainak és a faj számára alkalmas potenciális élőhelyek felmérése folyamatban van, a Fertőhomokon korábban megtalált állomány további behatárolása és vizsgálata tovább folyt, azonban az idén a tovább csökkenő népesség az egykori tőzeglánya területén a vízszint magasságának növelését, a víz nagyobb mértékű visszatartását (és a fölmelegedés megakadályozását) indokolja. Ismert dolog, hogy a lápi szitakötő nagy állományai által kedvelt élőhelyek általában a lápi póc által is lakottak, így a fertőhomoki terület potenciális élőhelyként számításba vehető (a lápi póc rég kipusztult a Fertőből).

A díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) egyes populációinak felmérése szintén zajlott 2010-ben is, a Natura 2000 területek kijelölésének pontosításával párhuzamosan. A fertőhomoki vizes élőhely mozaik-komplexum egyik eleme, egy áramló kisvízfolyás ad otthont a faj jelentős állományának, melynek felmérése sikeres volt ebben az évben is. Mivel a faj a régióban jórészt a védett területeken kívüli kisvízfolyásokon tenyészik, ezért rendkívül fontos a külön védelmi program kidolgozása a Víz Keret Irányelv követelményeivel összefüggésben. Így a kisvízfolyások vízgazdálkodási, kotrási munkáinak viszonylatában, különösen a saját kezelésű csatornák esetében, a megfelelő fenntartási munkák kiviteli módjának és ütemezésének összeegyeztetése igen fontos az élőhely megőrzés célkitűzéseivel. Ezzel párhuzamosan az agrártámogatási rendszer vizes élőhelyekkel kapcsolatos programjainak beindítása és a pufferzónák kialakítása alapvető fontosságú a faj megőrzésével kapcsolatosan.

A hegyi szitakötő (*Cordulegaster heros*) Soproni-hegyvidéken lévő populációjának monitorozása 2010-ben is folytatódott. A népesség fenntartása érdekében a hegyvidéki patakok vízgyűjtőjén alkalmazott erdőgazdálkodási munkák intenzitása és ütemezése, valamint a vízügyi beavatkozások tekintetében irányelvek és korlátozások fognak megfogalmazásra kerülni. Ezek lényeges eleme a vízfolyások fölötti árnyaló állomány folyamatos fenntartása és a meder természetes fejlődésének, lefutásának szabad érvényre juttatása.

A folyami szitakötők (*Gomphidae*) állományai az igazgatási területen a Szigetköz (Mosoni-Duna), Rába, Kis-Rába és a Répce mentén élnek. Megőrzésükkel kapcsolatosan a Víz Keret-Irányelv előírásait kell alkalmazni, vagyis fennmaradásuk a vízfolyások jó ökológiai állapotának elérésétől függ. Ezt az állapotot 2015-ig (vízminőségi és biológiai értelemben egyaránt) el kell érni, de az adminisztratív eszközök jelentős része nem a természetvédelem kompetenciájába tartozik

4.4.10 Tűzok (*Otis tarda*)

A Mosoni-sík tűzokállományának (jelenleg több, mint 200 telelő példány) védelme során a Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási és Gerinces Intézetének munkatársaival szoros együttműködve vettünk részt a tűzok LIFE programban. Jelenleg a kisalföldi tűzokállomány lassú terjeszkedésének vagyunk tanúi, amelyben a Mosoni-sík Érzékeny Természeti Területen folyó extenzív mezőgazdálkodásnak is nagy szerepe van. Célunk ebbe a tevékenységbe minél több gazdálkodó bevonása. A területen előforduló állomány nagysága 50-150 példány között változik évközben. Megtörtént 2008-ban a Mosoni-sík ÉTT felülvizsgálata. A tűzokállomány monitoringja a Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében elnyert támogatásból (HUSK 0801/246ECO-PLAIN-NET) keretében folyt.

4.4.11 Ragadozómadár védelem

Az Igazgatóság működési területén fészkelő védett és fokozottan védett ragadozó madárfajok állományainak védelme, monitorozása a tárgyévben is folytatódott.

Partnerként részt vettünk a 2010. októberében lezárult „Kerecsensólyom védelme a Kárpát-medencében” elnevezésű LIFE projekt-ben, melynek során a tárgyévben 9-re növekedett a faj költőállománya. Az extrém csapadékos időjárás ellenére összesen 20 fióka repült ki (3x0, 1x2, 2x3, 3x4), ebből 8-at jelöltünk ornitológiai gyűrűvel, kettőt pedig telemetriás adóval. A LIFE program utolsó hónapjaiban a kerecsensólyom fészkelőhelyek közelében több, mint 300 közepfeszültségű vezeték oszlop lett madárbaráttá alakítva.

A parlagi sas (*Aquila heliaca*) állomány idén is növekedett, a tárgyévben már 6 fészkelő párunk volt, költési eredményük azonban igen gyengén alakult (3x0, 2x1, 1x2).

Rétisas (*Haliaetus albicilla*) állományunknál szintén növekedést figyelhettünk meg, 9 pár költött (3x0, 3x1, 3x2 fióka) – 5 fiókat színes gyűrűvel láttunk el.

Uhu (*Bubo bubo*): ebben az évben is 6 pár jelenlétét észleltük a kora tavaszi időszakban, ebből 3 pár repített összesen 4 fiókat.

Egyéb ritka fajok – kék vércse (*Falco vespertinus*), barna kánya (*Milvus migrans*), darázsölyv (*Pernis apivorus*) – állományairól továbbra is csak szórványos információink voltak, amelyekből messzemenő következtetéseket levonni nem lehet, de állományaik valószínűleg csökkenőben vannak. Kék vércse esetében az idei év szerény eredménye az a két, a Mosoni síkon kirepült fióka, amelyet színes gyűrűvel is elláttunk. Jelenleg ez hazánk legnyugatibbi fészkelő párja.

Fekete gólya (*Ciconia nigra*): a tárgyévben 17 lakott fészket ismertük, 3 fiókára került színes gyűrű.

A fentiekben túl elláttuk azt a számtalan sérült madarat, amelyek többnyire lakossági bejelen-

tésre kerültek igazgatóságunkra (12 vörös vércse, 8 egerészölyv, 1 macskabagoly, 1 rétisas, 1 barna rétihéja, 1 vetési varjú, 1 kabasólyom, 3 kék vércse).

4.4.12 Fészkelő vízimadarak védelme

1999-től ismét telepesen fészkel a vörös gém (*Ardea purpurea*) a Fertőn. Több éves stagnálás után (kb. 30 pár) 2005-től jelentősen megnőtt a fészkelők mennyisége, 2010-ben 140 pár fészkel. 2006-ban egy 55 párból álló új nagy kócsag (*Egretta alba*) telepet is találtunk repülőgépes területellenőrzés során, az állomány 2010-ben 138 pár volt.

A mekszikópusztai és a dél-hansági (Nyirkai-Hany) vizes élőhelyrekonstrukciók a vízimadár-fajok jelentős fészkelőhelyeivé váltak. A két terület eltérő jellege a fészkelő faunában különbségeket is eredményezett, de közelségük miatt számos tekintetben hasonlóak, azonos élőhely- és fajvédelmi problémákkal. 2010-ben a megfelelő mennyiségű víz biztosítása nem jelentett nehézséget a Hanságban. Mindkét élőhely közös problémája az invázió predátorok túlszaporodása (róka és dolmányos varjú), amely ellen vadászati eszközökkel lépünk fel, együttműködve más vadgazdálkodókkal. A védett nyári lúd ismételt tapasztalt mezőgazdasági kártétele megelőzése érdekében egyeztetést folytattunk az érdekelt gazdálkodókkal és vadász-társaságokkal. A riasztás módjáról megállapodást kötöttünk az érintettekkel és ehhez anyagi segítséget nyújtottunk.

4.4.13 Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)

A működési terület gólyaállománya kismértékű növekedést mutat. 2010-ben a megye településein 220 fészek volt ismert, amelyből 150 fészek volt lakott. A veszélyeztetett fészkek áthelyezését, tartóra emelését folyamatosan végezzük a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel és az áramszolgáltató EON-nal együttműködve. Ehhez rendelkezünk saját forrásból és központilag legyártott fészektartó kosarakkal, amelyekkel igény szerint ellátjuk az együttműködő partnereket. 2003-ban kötöttünk együttműködési megállapodást az ÉDÁSZ Rt.-vel az elektromos hálózat tartóoszlopain fészkelő állomány védelme érdekében, amely 2004-től sikeresen működött. A jogutód EON-nal és a természetvédelmi hatósággal közös együttműködési megállapodást kötöttünk, ezt a megváltozott tulajdonos, illetve a hatóság és a természetvédelmi kezelő szétválása indokolja. 2010-ben a kedvezőtlen időjárás miatt a költési eredmények igen gyengék voltak.

4.4 táblázat: Fajvédelem

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
1	Rákosi vipera (<i>Vipera ursinii rakosiensis</i>)	+	fv, Natura 2000	Élőhely bekerítése villanypáztorral, állományfelmérés, kaszálás.
2	Hagymaburok kosbor (<i>Liparis loeselii</i>) és lápi hízóka (<i>Pinguicula vulgaris</i>)	x	fv, Natura 2000	Kaszálás, gereblyezés, égetés
3	Vonuló kétéltűiek mentése a fertőparti közúton	-	V	Békaalagút és ezeket összekötő terelőrendszer kiépítése Fertőboz és Hidegség között.
4	Űrge (<i>Citellus citellus</i>)	-	Natura 2000	A faj visszatelepítésének megkezdése a Mosoni síkra
5	Ragadozómadár védelem	-	fv, Natura 2000	Veszélyes oszlopok szigetelése, téli etetés, fészkek őrzése.
6	Hód visszatelepítés	-		Korábban visszatelepített állomány monitoringja.
7	Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>)	+	fv, Natura 2000	Veszélyeztetett fészkek áttelepítése, magasítóra emelése.
8	Tűzok (<i>Otis tarda</i>)	+	fv, Natura 2000	Natura 2000 terület kijelölése, ÉTT terület kijelölése, monitoring. Kapcsolattartás és szaktanácsadás a gazdálkodó felé.
9	Hangyaboglárka védelem (<i>Maculinea teleius</i> , <i>Maculinea alcon</i> és <i>Maculinea nausithous</i>)	x	Natura 2000	Állományok és potenciális élőhelyek felvétele, élőhely preferenciák, ökológiai igények felderítése, a szükséges kezelési eljárások (kezelési útmutatók) kidolgozásához. (Natura 2000). Élőhelyek helyreállítása, cserjeirtás, szártépözés

* Van (+); Nincs (-); Fajvédelmi/kezelési terv kidolgozása a cél (x)

** Védett(V)/fokozottan védett(FV); Natura 2000, illetve nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozik (Berni, Bonni, CITES)

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2010. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
10	Szitakötő védelem: lápi szitakötő (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>)	x	Natura 2000	Állományok és potenciális élőhelyek felvétele, élőhely preferenciák, ökológiai igények felderítése, a szükséges kezelési eljárások és élőhely létesítési paraméterek kidolgozásához. (Natura 2000)
11	Szitakötő védelem: díszes légivadász (<i>Coenagrion ornatum</i>)	x	Natura 2000	Kisvízfolyások felmérése a faj állományainak potenciális és aktuális előfordulásának megállapítására. Kezelési elvek meghatározása a kisvízfolyásokra (Natura2000 és Víz Keret Irányelv)
12	Szitakötő védelem: hegyi szitakötő (<i>Cordulegaster heros</i>)	x	FV, Natura 2000	Kezelési eljárások kidolgozása a faj potenciális és aktuális populációinak védelme érdekében. (Natura2000 és Víz Keret Irányelv)
13	Szitakötő védelem: folyami szitakötők (<i>Gomphidae: Ophiogomphus cecilia, Stylurus flavipes</i>)	x	Natura 2000	Állományok monitorozása, az összes potenciális élőhely felvétele. (Natura2000 és Víz Keret Irányelv)
14	Pókbangó (<i>Ophrys sphecodes</i>)	-	FV	Állományok felmérése és az élőhelyek kezelése.
15	Adriai sallangvirág (<i>Himantoglossum adriaticum</i>)	-	FV	Cserjeirtás, kaszálás, virágzó állomány
16	Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>)	+	FV	Lásd. szöveges részben.

* Van (+); Nincs (-); Fajvédelmi/kezelési terv kidolgozása a cél (x)

** Védett(V)/fokozottan védett(FV); Natura 2000, illetve nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozik (Berni, Bonni, CITES)

4.5 Saját állatállomány

Az Igazgatóság a kezelésében lévő gyepterületeket elsősorban saját állatállománnyal hasznosítja, legeltetéssel, illetve az állatok részére történő szénakészítéssel. A takarmányozást saját termelésű silókukorica betakarításával, és saját abraktermeléssel egészíti ki.

A fertő-hansági magyar szürke szarvasmarha, rackajuh és bivaly állomány országosan is jelentős tényezővé vált. 2010-ben továbbra is javítottuk a tenyésztői munkát.

Az Igazgatóság 2008 novemberétől, mint ökolgazdaság, bio minősítést kapott. Ez lehetőséget biztosít számunkra a hazai és a külföldi biopiacon történő megjelenésre.

4.5.1. Magyar szürke szarvasmarha

Az általunk rekonstruált, nagy rámájú, igás típust tenyésztjük. A mennyiségi és minőségi fejlesztés mellett 2006-ben elkezdtük egy tenyészbika nevelő telep létrehozását. A tárgyévben március- augusztus folyamán az „arany gulyába sorolt” teheneket a sarródi területeken kívánjuk tartani. Miután 2006-ban elindult a bika nevelési program és a növendék tenyészállatainkat szeretnénk ezekből a jó küllemi és származási tehén csoportból biztosítani. Az ország számos tenyészeteiből kaptunk felkérést a növendék bika borjak felnevelésére és későbbi minősítésére.

A szürke ágazatban képződött ún. árualapot elsősorban a tenyésztők részére értékesítjük, mint tenyészüsző, illetve tenyészbika. A kiselejtezett idős és tenyésztésre alkalmatlan hím- és nőivarú ivarú állatokat pedig főként tökehúsként és részben feldolgozott (vákuumfóliázott, védőgázos, osztályozott, csomagolt) húsrúként értékesítjük. Távlati terveink piackutatás alapján az éttermi hálózat ellátását, szárazárú gyártását célozzák meg. 2007 évben elkezdtük a terület és a rendelkezésre álló állatlétszám arányát összhangba hozni, ami további piackutatást indukál. 2010-ben 18 db tenyészbikát értékesítettünk, és 5 db-ot vásároltunk.

4.5.2. Bivaly

Az országosan második legnagyobb bivalygulyával főleg a hansági mocsaras területeket hasznosítjuk. A bivaly tenyésztésben, hasonlóan a szürke marha tenyésztéshez, igyekszünk az ismert származású tenyész-növendék állatok létszámát növelni az állományon belül. Lehetséges lépést jelent az állomány genetikai vérvizsgálata, ami biztosítaná a piacképes növendék üsző értékesítést is. A bivaly bikák nevelését 2007-ben kezdtük el, részben saját szaporulatból, részben Körös-Maros NPI állatainak a felvásárlásából. 2007-ben 6 saját és 3 vásárolt tenyész-növendék bikát állítottunk be, amelyek minősítése 2009-ben megtörtént.

4.5.3. Racka

Az országosan második legnagyobb egyedszámú racka juhnyájjal a fertő menti szikes réteket és ürge élőhelyeket, valamint a rákosi vipera egyes élőhelyeit tartjuk karban. A jövőben a létszám növelése elsőrendű fontosságú. Osztott karám létesítésével bevezettük a háremszerű pároztatást, aminek eredményeképpen külön kerültek a fekete és fehér állatok.

Hárembe helyezett anyacsoportok egyéni kezelésével 2009-ben elértük, hogy már ismert származású jerek és kosbárányok gyarapítják a nyáj számát.

4.5 táblázat: Saját állatállomány

Faj	Korcsoport	Egyedszám	Változás 2010-ban
Szarvasmarha /magyar szürke/	Tehén	510	23
	Tenyészbika	26	0
	Üsző	319	-24
	Választási üszőborjú	176	21
	Választási bikaborjú	128	-27
	Bikaborjú	0	-6
	Üszőborjú	0	-5
	Ökör	0	-2
	Összesen:	1159	-20
Bivaly	Tehén	100	-7
	Növendék üsző	54	51
	Növendék bika	42	23
	Borjú üsző	3	-59
	Borjú bika	5	-44
	Tenyészbika	9	5
	Összesen	213	-31
Juh /Racka/	Anyajuh	510	-156
	Tenyészkos	14	-1
	Jerke toklyó	80	70
	Kos toklyó	72	44
	Összesen:	676	-437
Ló	Kanca	3	0
	Összesen	3	0
Őshonos baromfi		0	0
Mudi		2	0
Komondor		1	0
Anyakecske		0	0

4.6 Vadászterületek

A Fertő-tavi, 103810 kódszámú természetvédelmi és génállomány megőrzési célú különleges rendeltetésű vadászterület kiterjedése 9145 hektár. Tulajdonosi megoszlása 2010 év során nem változott, ez a következő: Észak-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság vagyonkezelésében (52 %), a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében (44 %), egyéb nem állami tulajdon (4 %).

4.6.1 Személyzet

A fővadásszal együtt 8 fő hivatásos vadász látta el 2010 év folyamán a vadgazdálkodással, vadászattal kapcsolatos teendőket. Jelenleg ebből 6 fő az örszolgálat tagja, és az itt ellátott munkája mellett működik közre a munkában. Egy fő – szakirányú végzettséggel rendelkező nyugállományú természetvédelmi őr – megbízás alapján működött közre a vadgazdálkodásban. A hivatásos vadászok közül 4 fő felsőfokú és 4 fő középfokú vadgazdálkodási szakképzettséggel rendelkezik. Két szakirányú végzettséggel szintén rendelkező munkatársunk – nem hivatásos vadász minőségben - igazgatói vadászati megbízással segítette a hivatásos vadászok munkáját a vaddisznóállomány redukálásában. Az év során ezzel a konstrukcióval teljes körűen megoldott volt a vadgazdálkodási feladatok ellátása.

4.6.2 Gazdálkodás

A területen sportvadászat, vadásztatás 2010-ben sem volt. A természetvédelem érdekében szükséges állományszabályozó beavatkozásokat a fent részletezett szakszemélyzet látta el. Ez a tevékenység a vaddisznó, a róka és az egyéb dúvad állományának apasztására irányult. A vaddisznó állomány apasztása a tervezett élővad befogás sikertelensége miatt fegyveres lesvadászattal valósult meg. A vadászható ragadozók - kiemelten a róka –állományának apasztása fegyveres vadászattal történt, elsősorban a természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű területekre (élőhely-rekonstrukció) koncentrálni. Ezeknek eredménye 2008 naptári évre vonatkoztatva: (a vadgazdálkodási év III. 1-től II. 28-ig tart) 27 lőtt vaddisznó, 19 befogott vaddisznó, 21 róka volt. Társas vadászat, vízivad vadászat továbbra sem volt a területen. A számunkra kiemelt jelentőségű területeken a szomszédos vadgazdálkodókkal együttműködve rendszeresen kotorékvadászatot folytatunk. A vaddisznó élővadvadkénti befogása továbbra is három üzemelő befogóval történt. Az élővadbefogás e vadászterületen történt bevezetése óta eddig összesen 154 vaddisznó került befogásra. 2010 évben a befogások eredménytelensége a vadászterület vízviszonyainak megváltozásának tudható be. A csapadékos év, valamint a Fertő-tó vízszint emelése miatt a befogásra alkalmas területek előntés alá kerültek. A területen a korábbi években megjelent az aranysakál (*Canis aureus*) továbbra is megtalálható. Állománya az első észlelések óta nem növekedett. Terítékre ugyan még nem került, de többrendbeli megfigyelések, valamint a határ osztrák oldalán készített fényképfelvételek egyértelműen bizonyítják e faj jelenlétét.

4.6.3 Tervek

A vaddisznó, és a rókaállomány további intenzív apasztását folytatni kívánjuk. Vizsgálni kívánjuk az aranysakálnak a védett és vadászható fajok állományaira gyakorolt hatását.

4.6 táblázat: Vadászterületek

No.	Vadászterület megnevezése (ahol az igazgatóság a vadászatra jogosult)	Kiterjedése (ha)
1	Fertő-tavi természetvédelmi és génmegőrzési különleges rendeltetésű	9145
Összesen:		9145

4.7 Halászati vizek

Igazgatóságunk a Hanság Tóköz nevű területén két fokozottan védett vízterületen, a Fehértavon és a Barbacsi-tavon rendelkezik halászati haszonbérlettel. 2010. év során a két vízteren halászati tevékenységet nem végeztünk.

A Hanságban a Nyirkai-Hany vizes élőhely-rekonstrukciós területén, az ún. Bikafej-tavon végeztünk lehalászást 2010 év során. A lehalászás során előkerült a fokozottan védett lápi póc egy jelentős állománya, valamint réti csík és kurta baing népeség is bizonyítást nyert.

Az élőhely-rekonstrukció teljes vízterületével 2009 évben (410 ha) jelentkeztünk az ökológiai halgazdálkodás ellenőrzési rendszere alá. A Biokontroll Hungária Ellenőrző és Tanúsító Non-profit Kft. a jelentkezésünket elfogadta. A lefolytatott ellenőrzések alapján az itt folyó extenzív haltermelési tevékenységünk megfelel az ökológiai haltermelés feltételeinek.

A Fertő-tó teljes magyarországi részének halászati haszonbérletével 2004 július 1. óta rendelkezünk.

2010 évben 8 fő őstermelő halász számára bocsátottunk ki területi engedélyt halászati tevékenység folytatására. A halászok két háromfős halászbokor keretében folytatták tevékenységüket. Egy fő nyugdíjas halász csökkentett területen (14 ha) halászott. A négy halászati kerületből a fokozottan védett Madárvárta-öböl kerületet lezárva tartottuk, ott halászati tevékenységet nem folytattunk. A Rákosi-öböl térsége szintén halászat mentes volt. Ez a terület a horgászaté. A halászati és horgászati víz térbeli elkülönítésével igyekszünk enyhíteni az örökös halász-horgász ellentétet.

Az év első hetére elkészültek a 2010 évi horgász területi engedélyek formanyomtatványai. Ezeket azonnal eljuttattuk az érintett horgászegyesületekhez, valamint a bizományosi értékesítést végző szaküzletekhez. Az év során vizsgázott halőreink (6 fő), valamint a természetvédelmi őrszolgálat által ellenőriztük mind a halászati mind a horgászati tevékenység szakszerűségét, a szükséges halfogásra jogosító okmányok meglétét.

A tervszerű halgazdálkodási tevékenység keretén belül 2010-ben 2500 kg egy- és kétnyaras pontyot telepítettünk a Fertő-tóba.

Az év során az FVM részéről a megszokott haltelepítési pályázat nem került kiírásra, így pályázati pénzből nem tudtunk telepítési anyagot beszerezni. Helyette a minisztérium (VM) közvetlenül – a HAKI koordinálásában - szerezt be telepítési anyagot, amit 2010 év áprilisában vehettünk át. Az 2620 kg 2 nyaras ponty a tóba betelepítésre került.

A korábbi évben elkezdett együttműködés keretében ez év során is tartottuk a kapcsolatot a Fertő-tó osztrák oldalának halászaival, a Fertő-tó halgazdálkodási tevékenységének összehangolása tárgyában.

4.7a Védett vizek

A védett vizek adatállományának kitöltésénél a rendelkezésünkre álló digitális adatbázisból válogattuk le a tó, patak, csatorna, stb. művelési ágú területeket. Ezek minden esetben csak a nyílt vízterületek nagyságát mutatják. A Fertő-tó jogi partvonalá által határolt terület így lényegesen nagyobb: 7523,3 hektár, míg a nyílt víz ebből csak 1245,1 hektár. Ez igaz a többi állóvízre is.

4.7b Védett halastavak

A Hanságban a Nyirkai-Hany vizes élőhely-rekonstrukciós területe a 2007 év óta halastó művelési ágban van.

4.7 táblázat: Halászati vizek

No.	A halászati víztér megnevezése (ahol az igazgatóságé a halászati jog)	Kiterjedése (ha)
1	Barbacs-tó	20
2	Fehér-tó	20
3	Fertő-tó	1744
Összesen:		1784

4.7a táblázat: Védett vízterek

No.	Országos jelentőségű védett vízterek	Kiterjedése (ha)	Kezelési terv (+/-)
1	Fertő-tó nyílt vízfelülete	1245	+
2	Dél-Hanság (Királytó /5,4 ha/, Fövenyes-tó, Nyirkai-Hanyi rekonstrukció, illetve a vízfolyások)	98	+
3	Észak-Hanság (kis tavak, vízfolyások)	23	+
4	Tóköz (Barbacs-tó /15 ha/, Fehértó /19 ha/, Kónyi-tavak /17 ha/, illetve vízfolyások)	137	+
5	Répcse-mente (vízfolyások)	20	+
6	Soproni TK (Fehérúti tó /2,4 ha/, Szalamandra-tó /0,6 ha/, illetve a vízfolyások)	8	+
7	Szigetközi TK (Duna-ágak, Mosoni-Duna, holtágak)	2639	+
8	Pannonhalmi TK (Holt-Rába)	20	+
9	Rába-folyó	184	(-)
Összesen:		4564	

* lápterület

(-) a természetvédelmi kezelési terv elkészült, de még nincs kihirdetve

4.7b táblázat: Védett halastavak

No.	Országos jelentőségű védett vízterek	Kiterjedése (ha)	Kezelési terv (+/-)
1	Nyirkai-Hany	410	+
Összesen:		410	

5. Jogi tevékenység

5.1 Hatósági eljárások

5.1.1 Szakértői közreműködés a zöldhatóságok felé

2005. január 1-től Igazgatóságunk hatósági és szakhatósági jogköre megszűnt, azt az újonnan létrehozott egységes Zöld Hatóságok vették át. Működési területünk két felügyelőség, a győri Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségét és a szombathelyi Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, illetékességi területét érinti. A Felügyelőségek és Igazgatóságunk együttműködését megállapodások formájában rögzítettük.

A szakértői munka zömét a Természetmegőrzési és Ökológiai Osztály végezte 4 fős személyzettel, míg a terepi munkarészeket a Természetmegőrzési és Ökológiai Osztály és az Őrszolgálati és Területfenntartási Osztály munkatársai végezték el.

A hatósági megkeresések száma 2010-ben összesen 161 volt. A szakértői közreműködések többsége természetkárosítás, környezetvédelmi, vízjogi és építési engedélyezési eljárás, illetve telekalakítás véleményezésére irányult.

5.1.2 Eljárások saját jogon

Igazgatóságunk a 347/2006. (XII.23.) kormányrendelet 37.§ e) alapján vesz részt a településrendezési, illetve térségi rendezési tervek véleményezésében. 2010-ben Igazgatóságunk 217 eljárásban vett részt.

2010-ben 8 közérdekű adat (védett területek adatai és határai) megismerésére irányuló írásbeli megkeresés érkezett igazgatóságunkhoz, amelyeknek a törvényben meghatározott határidőn belül eleget tettünk.

5.2 Bírságok

Szabálysértési eljárásra 2010. évben egy esetben került sor. Helyszíni bírságolás nem volt.

5.3 Büntető ügyek

Tárgyévben nem volt

5.4 Perek

Az Igazgatóságnak 2010-ben 2 munkaügyi peres eljárása volt.

5.1 táblázat: Hatósági eljárások

	Ügyek száma	Másodfokon			Közigazgatási per	
		helyben hagyva	új eljárás	Megváltoztatva	helyben hagy	új eljárás
Szakértői közreműködés	161					
Saját jogú eljárás	217					
Összesen	378	0	0	0	0	0

5.2 táblázat: Bírságok

	Ügyek száma	Kiszabott bírság összege (e Ft)
Szabálysértési eljárás	1	20
Helyszíni bírság	0	0

5.3 táblázat: Büntető ügyek

	Feljelentések száma	Eredményes	Eredménytelen
Természetkárosítás	0	0	0
Egyéb büntető ügyek	0	0	0

5.4 táblázat: Polgári perek

	Ügyek száma	Nyert	Vesztett	Folyamatban
Munkaügyi peres ügy	2	0	0	2
Polgári perek	0	0	0	0

6. Őrszolgálat

6.1 Személyi állomány

2010-ben természetvédelmi őrszolgálatunk 15 fővel látta el feladatait. A végzettségek szintje nem változott, az őrszolgálati feladatellátáshoz szükséges vizsgákkal mindenki rendelkezik, 6 főnek vízi járműre érvényes vezetési engedélye is van (kisgéphajó vezetői). 6 fő csatolt munkakörben hivatásos vadász, 4 fertői őr pedig halóri feladatokat is ellát. Idegen nyelv ismerete 7 főnek van, német illetve angol nyelvből középfokú nyelvvizsgával rendelkeznek. A kollégák közül 8 rendelkezik felsőfokú képesítéssel – ebből 1 fő természetvédelmi mérnök, további 1 kolléga esetében e képesítés megszerzése folyamatban van.

6.2 Felszereltség

A jogszabályban előírt egyenruhával az őrszolgálat minden tagja rendelkezik, az utánpótlási ellátás folyamatos. A rendszeresen, minden tájegységben, tartott helyszíni őrszolgálat-vezetői ellenőrzések eredményeként azt az őrök előírászerűen viselik.

Tárgyév elején 15 gépjárművel rendelkezünk (3 db Ford Ranger, 2 db NIVA, 7 db Land Rover és 2 db Suzuki Jimny, továbbá 1 db motorkerékpár), átlagos életkoruk 11 év, műszaki állapotuk jó. Az őrszolgálat minden tagja rendelkezik szolgálati mobiltelefonnal, távcsővel. Tájegységenként 1-1 db digitális fényképezőgép (összesen 7 db) és egy teljes iroda (vezetékes telefon, faxgép, számítógép), spektív és GPS készülék áll rendelkezésre.

A fertői, a hansági és a szigetközi örkerületekben összesen 6 kisgéphajó van külmotorral, ezekkel rendszeres terület ellenőrzéseket folytattunk a Dunán és a Fertő tavon.

6.3 Szolgálatteljesítés jellemzői

- A szolgálat teljesítés jelenleg legjellemzőbb módja a hatósági őrzés rendszeres járműves terület bejárással, kiemelten a tavaszi tőzike, és a hóvirág virágzási idejében. Utóbbit a legfrekvenciáltabb területekre koncentráltuk, folyamatos ügyeletet biztosítva a virágzási időszakban, különösen a hétvégeken – kiemelten a csáfordajosfai tőzikes erdőben, ahol 6 héten át összesen 8 természetvédelmi őr volt jelen.
- A tárgyévben helyszíni bírságot nem szabtuk ki, de egy szabálysértési eljárás lefolytatására sor került.
- Rendszeresen együttműködtünk - a megkötött együttműködési megállapodások alapján - a területileg illetékes rendőri, katasztrófavédelmi szervekkel, 10 alkalommal tartottunk közös járőrszolgálatot a rendőrhatalom tagjaival, elsősorban a védett területeken végzett engedély nélküli közlekedés, horgászat és terepmotorozás visszaszorítása érdekében.
- A Szlovák Köztársaság természetvédőivel (a Dunamenti Erdők TK-val) kötött szakmai együttműködési megállapodás alapján végeztünk monitoring tevékenységet a Duna szigetközi szakaszán, az osztrák madárvédelmi szervezetekkel (WWF Austria, Birdlife Austria) pedig a határmenti területek ragadozó madár monitoringját folytattuk a korábbi évekhez hasonlóan. Ezen túlmenően a Balatoni NPI-vel működünk együtt a kerecsensólyom LIFE program során.

- A hatósági, szakhatósági eljárásokban az Észak-Dunántúli KTVF az Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának bevonását kérte, elsősorban a friss terepi információk szükségessége, a helyszíni bejárások és a határozatokban foglaltak ellenőrzése miatt.
- Rendszeresen végezzük védett-, fokozottan védett, illetve Natura 2000 jelölőfajok monitoringját.
- Az örök részt vettek az élőhely-megőrzési, terület-fenntartási munkákban, irányították a közmunkások munkáját örkerületükben.
- Szükség szerint az örök részt vettek az ökoturisztikai osztály feladataiban.
- Az Őrszolgálat 3 tagja osztott munkakörben szakfelügyelői feladatot is ellát.

6.4 Fejlesztési tervek

A közeljövőben a természetvédelmi örök munkáját segítő új GPS-ek, és egyéb terepi adatrögzítők, új számítógépek és digitális fényképezők beszerzését tervezzük.

6. táblázat: Órszolgálat

	Felsőfokú végzettségű	Középfokú végzettségű	Összesen
Létszám	7	8	15

	Átlagosan	Minimum	Maximum
Az egy főre eső illetékességi terület (ha)	32261	5111	63138
Az egy főre eső védett természeti terület (ha)*	6454	2686	15109

Helyszíni bírságok száma	0
Az igazgatóság által tett feljelentések száma	1

*nem védett Natura 2000 területekkel együtt

7. Költségvetés és vagyon

7.1 Kiadások

Az Igazgatóságunk gazdálkodását ebben az évben is a takarékos gazdálkodás jellemezte. Az elemi költségvetésben meghatározott eredeti előirányzathoz képest a módosított előirányzat 553.535 eFt-tal emelkedett.

A módosítás főbb jogcímei:

Jogcím	Összeg
Kormányzati hatáskörben /kereset kiegészítés, zárolás/	3.675 eFt
Fejezeti hatáskörben	25.763 eFt
Intézményi működési többletbevétel	0 eFt
Működésre átvett pénzeszköz	416.329 eFt
Felhalmozásra átvett pénzeszköz	52.887 eFt
Előző évi pénzmaradvány	54.881 eFt

7.2 Bevételek

Mezőgazdasági tevékenységből származó bevétel/állateltetés, szántó, rét, legelő, nádas bérbeadás, halászat, vadgazdálkodás, /	40.501 eFt
Ökoturisztikai bevétel	20.562 eFt
Erdei fatermék	7.424 eFt
Nemzeti Parkok boltja	7.506 eFt

7.3 Vagyon

Nincs külön szöveges megjegyzés.

7.4 Épületek

2010. évben épület felújításra 2.431 eFt-ot fordítottunk.

Megvalósult az igazgatóság vagyonkezelésében lévő raktár épület tetőszerkezetének szigetelése.

7.5 Eszközök

2010. évben Igazgatóságunknak 900 eFt összegű eredeti előirányzat állt rendelkezésre mezőgazdasági gépek felújítására. A rendelkezésünkre álló előirányzatot az MVH támogatásértékű pénzeszközátvétellel egészítettük ki, hogy a mezőgazdasági gépek felújítását el tudjuk végezni. A beszámolási időszakban mezőgazdasági gépek felújítására 1.965 eFt összeget fordítottunk.

7.1 táblázat: Kiadások

		Teljesítés (e Ft)
Működési kiadások	Személyi juttatás	210.178
	Járulék	54.833
	Dologi	448.099
	Egyéb	800
Felhalmozási kiadások	Intézményi beruházás	63.102
	Felújítás	4.396
	Egyéb felhalmozási kiadás	
	Egyéb központi beruházás	
Kölcsönök nyújtása		
Kiadások összesen		781.408

7.2 táblázat: Bevételek

		Teljesítés (e Ft)
Bevételek	Működési	735.261
	Felhalmozási	53.192
	Kölcsönök visszatérülése	
Bevétel összesen:		788.453
Költségvetési támogatás	Működési	198.0965
	Felhalmozási	942
Támogatás összesen:		199.038
Összes bevétel		987.491

7.3 táblázat: Vagyon (eFt)

		Bruttó érték	Értécsökkenés	Nettó érték
Vagyoni értékű jogok		6.998	1.922	5.076
Szellemi termékek		7.517	7.057	460
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	földterület	1.088.537		1.088.537
	Telek	15.600		15.600
	Épület	451.446	94.349	357.097
	építmény	274.461	72,565	201,896
	Erdő	9.198		9.198
Gépek, berendezések, felszerelések	üzemeltetési	39.626	32.314	7,312
	Egyéb	404.142	281.036	123.106
	képzőművészeti alkotások	425	55	370
Járművek		152.286	145.983	6.303
Tenyészállatok		132.170	76.554	55.616
Beruházások, felújítások /befejezetlen/		26.568		
Összesen		2.582.406	711.835	1.870.571

7.4 táblázat: Épületek

Az épület típusa	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Iroda	19	
Állattartó épület	6	
Egyéb állattartó építmény	9	

7.5 táblázat: Eszközök

Az eszköz megnevezése	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Mezőgazdasági munkagép	9	0
Terepjáró	17	0
Egyéb gépjármű	11	3
Motorkerékpár	3	1
Kerékpár	175	0
Vízijármű	15	0
Videokamera	2	2
Digitális fényképezőgép	21	1
Hagyományos fényképezőgép	11	4
Spektív	17	0
Kézitávcső	91	2
Éjjellátó készülék	2	0
Számítógép	50	2
Mobiltelefon	43	0

8. Bemutató, oktatás, PR

8.1 Turisztikai infrastruktúra

8.1.1 Tanösvények a védett természeti területeinken:

Kitáblázott tanösvények:

- Sziki Ószirózsa Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- Hany Istók Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- Tőzike Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- Kövi Benge Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI + Fertőrákos Önkorm.)
- Ciklámen Tanösvény (Soproni TK) (kezelő: TAEG Rt.)
- Gyöngyvirág Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: TAEG Rt.)
- Holt-Rába Természetvédelmi Bemutató Útvonal (Pannonhalmi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Ravazdi Tanösvény (Pannonhalmi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Ökoturisztikai Bemutató Útvonal (Szigetközi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Pannonhalmi Tanösvény (Pannonhalmi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)

Nem kitáblázott, vezetővel látogatható túraútvonal:

- Vízi Rence Túraútvonal (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)

Fogadóközpontok:

- Sarród: Kócsagvár
- Fertőújlak: Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont
- Öntésmajor: Hanság Élővilága Kiállítás (átmenetileg zárva felújítás miatt)
- Osli: Esterházy Madárvárta
- Fertőrákos: Püspöki Kőfejtő (önkormányzati kezelésben)

8.1.2 Eszközök

A védett területeket látogatók a Nemzeti Park környező zónájában, valamint a megőrző zóna szabadon látogatható övezetében fordulnak meg. Igazgatóságunk a fentebb megemlített tanösvényekkel, túravezetőkkel és 124 kölcsönözhető kerékpárral valamint 4 db 3 személyes és 8 db 4 személyes kenuval segítette tavaly is a védett területeken zajló turizmust, úgy a Fertőtájon, mint a Hanságban.

A Fertő partján jelenleg három madármegfigyelő torony található, és a Hanságban is további három kilátó segíti a területeken megforduló látogatók élményszerzését. További két madármegfigyelő torony van a Szigetközi TK-ban. Egy a Pannonhalmi TK-ban a Holt-Rábánál.

Az Igazgatósághoz tartozó védett területeken kijelölt turista utak sűrűsége kielégítő, de az utak állapota több helyen továbbra is felújításra szorul. Igazgatóságunk a saját vagyongazdálkodásában lévőket lehetőségei szerint folyamatosan karbantartja.

8.1.3 Egyéb fontos információk

A 2008. és 2009. évben indult pályázati projektek kapcsán 2010-ben turisztikai és oktatási témájú projektelemek valósultak meg, ill. vannak még továbbra is folyamatban:

Kerékpárral a Fertő körül	NYDOP keretében 9 önkormányzattal közös konzorcium keretében	László major Bemutató majorság I. üteme folyamatban van
FERTO-NEU-NAT (határon átnyúló fejlesztések a Fertő-Hanság térségében)	Magyarország-Ausztria Határon Átnyúló Területi Együttműködési Program keretében a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkellel és a WWF Austriával közösen	Közös Magyar-Osztrák turisztikai és környezeti nevelési fejlesztések: közös oktatási segédanyag összeállítása és a programok tesztelése megtörtént; közös turisztikai programajánló elkészült, közös turisztikai segédanyag összeállítása folyamatban van.
PANANET (Nyugat-Pannóniai védett területek közös hálózatban történő közös tevékenységei)	Magyarország-Ausztria Határon Átnyúló Területi Együttműködési Program keretében a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkellel, a Regionális Menedzsment Burgenlanddal, az Őrségi és Balaton-felvidéki NP Igazgatóságokkal közösen	nyertes projekt, rendezvény és kiadvány Közös kiadványok, térkép, és infrastruktúrafejlesztés elemei megvalósulás alatt állnak
Határtalanul a Duna-menti Természeti Értékeinkért és Környezetünkért Magyar-Szlovák közös projekt	Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013	Szlovák féllel közös környezeti nevelési nyertes projekt, oktatási anyagok és kiadványok készítése

8.2 Kiadványok

Igazgatósági kiadványaink az alábbiak:

- Fertő-Hanság Nemzeti Park (angol és német nyelven is)
- Szigetközi Tájvédelmi Körzet
- Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet
- Soproni Tájvédelmi Körzet
- Élő Dezső: Sarród monográfia (reprint kiadás)
- Tőke Péter: Hany Istók (regény, nemzeti parki ismertetővel)
- Fertő-Hanság NP (térkép)
- Sziki Őszirózsa Tanösvény
- A/3-as túrasegédletek

- Ismerje meg a Fertő-táj keleti vidékét
- Ismerje meg a Fertő-táj nyugati vidékét
- Ismerje meg a Hanságot
- Ismerje meg az ausztriai Fertőzugot
- Ismerje meg a Nyirkai-Hanságot és a Répce árteret
- Ismerje meg az osztrák Hanságot
- A/4-es leporellók
- Kócsagvár
- Bemutatóhelyek
- Tanösvények
- Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (magyar, német, angol nyelvű kiadvány)
- Hany Istók Tanösvény (foglalkoztató füzet)
- Sziki Őszirozsa Tanösvény (foglalkoztató füzet)
- Környezeti nevelési füzet sorozat (14 témában)
- Fertő-Hanság Nemzeti Park Turisztikai programajánlója 2009

8.3 Látogatottság

Igazgatóságunk a 2010-es évben is színes programkínálattal jelentkezett a belföldi és a külföldi látogatók számára egyaránt. Kiemelt célcsoportnak ebben az évben is a diákságot tekintettük. Ökoturisztikai programjaink több ezer aktív turistát mozgattak meg. A külföldi látogatók érdeklődése a regisztrált látogatószámban kisebb növekedést mutatott a korábbi évek statisztikai adataihoz képest.

Igazgatóságunk védett területeinek látogatottsága kapcsán megjegyezhető, hogy a külföldi látogatók számának stagnálása mellett a hazai látogatók számában növekedését tapasztaltuk. Ahogy korábban is jeleztük, pontos adatok csak a nálunk regisztrált, turizmusban és környezeti nevelési programjainkban résztvevőkről állnak rendelkezésünkre. A regisztrált és az egyes területeket becsült látogatószámát összegezve elmondható, hogy 2010. évben is több tízezres nagyságrendben fordultak meg látogatók a jól kiépített természeti-bemutató infrastruktúránknak köszönhetően a védett területeinken (kerékpárutak, tanösvények, egyéb bemutatóhelyek stb.)

8.3.1 Környezeti nevelés

A korábbi évekhez hasonlóan nagy érdeklődés közepette zajlottak az Igazgatóság által koordinált és vezetett oktatási programok. Az előre meghirdetett erdei iskolai programjaink iránti érdeklődést jelzi, hogy a legtöbb iskolai csoport már egy esztendővel korábban lefoglalta magának a helyet. Ugyancsak „telt házzal” zajlottak a nyári természetismereti, természetvédelmi táboraink a nemzeti park és a Szigetközi TK területén.

Továbbra is jó a kapcsolatunk a térségben található óvodákkal, általános és középiskolákkal, valamint felsőfokú oktatási intézményekkel, ahol a programjainkat látogató célközönség, a diákság folytatja tanulmányait. A védett területre látogató óvodás korosztályból évek óta visszajáró erdei óvodai csoportunk van. Az általános iskolák részére erdei iskolai programok, szakköri foglalkozások, témanapok, vetélkedők alkalmával szakértő segítséget és terepi helyszínt biztosítottunk, valamint előadásokat, jeles napi programokat tartottunk. Ebből a korosztályból kerülnek ki a nyári táborok résztvevői is. A középiskolák diáksága szakmai programokra, gyakorlatokra kereste fel az Igazgatóság több védett területét. A felsőfokú okta-

tási intézmények hallgatói nyári szakmai gyakorlat letöltése kapcsán keresik fel évről-évre Igazgatóságunkat. A szakmai gyakorlat irányításán túl, jelentős számú diplomadolgozat elkészítésénél, mint konzulens segítik még munkatársaink a hallgatók tevékenységét.

Erdei iskola

A Fertő-tájon két helyszínen, Sarródon a Kócsagvárban és a fertőújlaki Csapody István Természetiskolában fogadtuk az erdei iskolába érkező iskolai csoportokat. A tavaszi és őszi időnyben a két helyszínen, párhuzamosan vezetett erdei iskolás programokon 425 fő vett részt.

Az Erdei óvoda programjainkon 2010-ben összesen 26 fő vett részt.

Nyári táborok

2010-ben 3 helyszínen szerveztünk nyári természetvédelmi táborokat.

A Csapody István Természetiskolában, két turnusban egyhetes, bentlakásos természetismereti tábort szerveztünk. A két turnusban összesen 50 diák vett részt az ország különböző részeiből. Egyhetes napközis táborunkban 11 diák vett részt.

A Fehértói Természetvédelmi és Ornitológiai Táborban két turnusban, összesen 30 diák ismerhette meg a Fehér-tó élővilágát és a madárgyűrűzés fortélyait.

A Szigetközi Természetvédelmi Tábort a lipóti, Gombócosi Természetvédelmi Őrházában rendeztük két egyhetes turnusban. A tábort összesen 50 fő érdeklődő látogatta.

Iskolai környezeti nevelés segítése

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság az általános iskolákkal korábban megkötött együttműködési megállapodását kiegészítette és megújította. Jelenleg 57 partner iskolával van megállapodásunk. A megállapodásban foglaltak szerint az év során a felsorolt intézményekből kilátogató csoportok számára környezeti nevelési programokat szerveztünk a fertő-táji és a hansági területeinken.

1.	Acsalag	Deák Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Acsalagi Tagiskolája	9168 Acsalag, Fő u. 20.
3.	Agyagosszergény	Babos József Általános Iskola, Agyagosszergényi Tagiskolája	9441 Agyagosszergény, Arany J. u. 2.
2.	Ágfálva	Váci Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9423 Ágfálva, Váci Mihály u. 1.
4.	Babót	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Babóti Tagiskolája	9351 Babót, Fő u. 74.
5.	Bágyogszovát	József Attila Általános Iskola	9145 Bágyogszovát, Árpád u. 51.
6.	Beled	Mikrotérségi Általános Művelődési Központ, Beled	9343 Beled, Rákóczi u. 122.
7.	Bezi	Bezi - Fehértói Általános Iskola és Óvoda	9162 Bezi, Szabadság út. 65
8.	Brennbergbánya	Sopron Német Nemzetiségi Általános Iskola Tag-	9408 Brennberg-

		iskolája, Brennbergi Általános Iskola	bánya, Soproni u. 24.
9.	Csorna	CSNOK Széchenyi István Körzeti Általános Iskola	9300 Csorna, Árpád u. 2.
10.	Enese	Általános Iskola	9143 Enese, Petőfi u. 24.
11.	Farád	Király Iván Körzeti Általános Iskola	9321 Farád, Győri u. 27.
12.	Fertőd	Babos József Általános Iskola	9431 Fertőd, Madách sétány 2.
13.	Fertőendréd	Endrédy Vendel Általános Iskola	9442 Fertőendréd, Iskola u.1.
14.	Fertőrákos	Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9421 Fertőrákos, Fő u. 236/a.
15.	Fertőszentmiklós	Felsőbüki Nagy Pál Általános Iskola, Fertőszent- miklós	9444 Fertőszent- miklós, Szent István u. 52.
16.	Fertőszéplak	Széchenyi Ferenc Általános Művelődési Központ Általános Iskolája	9436 Fertőszéplak, Soproni u. 1.
17.	Györsövényház	Deák Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művé- szetoktatási Intézmény, Györsövényházi Tagisko- lája	9161 Györsövény- ház, Gárdonyi u. 45.
18.	Györsövényház	Vadrózsa Waldorf Iskola	9161 Györsövény- ház, Gárdonyi u. 45.
19.	Hegykő	Általános Iskola	9437 Hegykő, Iskola u. 9.
20.	Jánossomorja	Körzeti Általános Iskola	9243 Jánossomor- ja, Iparos u. 10.
21.	Kapuvár	Páli Szent Vince Katolikus Általános Iskola	9330 Kapuvár, Fő tér 27.
22.	Kapuvár	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szak- iskola és Pedagógiai Szakszolgálat,	9330 Kapuvár, Kossuth L. u. 9- 11.
23.	Kapuvár	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szak- iskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Széchenyi Ist- ván Tagiskolája	9330 Kapuvár, Ifjúság u. 3.
24.	Kóny	Deák Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művé- szetoktatási Intézmény	9144 Kóny, Béke u. 1.
25.	Kópháza	Nakovich Mihály Általános Iskola	9495 Kópháza, Fő u. 23.
26.	Lébény	Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9155 Lébény, Iskola köz 3.
27.	Lövő	Általános Iskola és Óvoda	9461 Lövő, Fő u. 183.
28.	Mihályi	Kisfalud - Mihályi - Vadosfa Általános Iskola	9342 Mihályi, Árpád u. 2.
29.	Nagycenk	Széchenyi István Általános Iskola	9485 Nagycenk, Iskola út. 4.
30.	Oslip	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szak-	9354 Oslip,

		iskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Osli Tagiskolája	Rákóczi u. 7.
31.	Pereszteg	Általános Iskola	9484 Pereszteg, Fő u. 76.
32.	Petőháza	Felsőbüki Nagy Pál Általános Iskola, Fertőszentmiklós, Petőházi Tagiskolája	9443 Petőháza, Kinizsi u. 21.
33.	Rábatamási	Móra Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9322 Rábatamási, Szent István u. 47.
34.	Sopron	Deák Téri Általános Iskola	9400 Sopron, Deák tér 78.
35.	Sopron	Hunyadi János Evangélikus Általános Iskola	9400 Sopron, Hunyadi u. 8-10.
36.	Sopron	Lackner Kristóf Általános Iskola	9400 Sopron, Révai M. u. 2.
37.	Sopron	Szent Orsolya Római Katolikus Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium	9400 Sopron, Orsolya tér 2-3.
38.	Sopronkövesd	Sopronkövesdi Általános Iskola és Óvoda	9483 Sopronkövesd, Kossuth L. u. 81.
39.	Szárföld	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Szárföldi Tagiskolája	9352 Szárföld, Fő utca 7.
40.	Veszvény	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Veszvényi Tagiskolája	9352 Veszvény, Fő u. 53.
41.	Vitnyéd	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Vitnyédi Tagiskolája	9371 Vitnyéd, Mátyás kir. u. 4.
42.	Nyúl	Pilinszky János Általános Iskola	9082 Nyúl, Jókai út 21.
43.	Gönyű	Széchenyi István Általános Iskola	9071 Gönyű, Kossuth L. u. 65
44.	Győr	Móricz Zsigmond Általános Iskola	9011 Győr, Vajda J. u. 25.
45.	Győr	Kisfaludy Károly ÁMK-Győrszemerei Tagiskolája	9011 Győr, Vajda J. u. 25.
46.	Bőny	Szent István Király Általános Iskola	9073 Bőny, Ady E. u. 5.
47.	Pér	Öveges József Általános Iskola	9099 Pér, Szent I. út 7.
48.	Tényő	Ady Endre Általános Iskola	9111 Tényő, Győri út 53.
49.	Győrújbarát	II. Rákóczi Ferenc ÁMK	9081 Győrújbarát, Veres P. u. 98.
50.	Mezőörs	Magyar Műhely ÁMK	9097 Mezőörs, fő út 64.
51.	Écs	Általános Iskola, Óvoda-Bölcsőde és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény; Écs-Ravaszd Közoktatási Társulása	9083 Écs, Kossuth L. u. 41.
52.	Nagyszentjános	Hunyadi Mátyás Általános Iskola	9027 Nagyszentjános, Árpád u. 13.
53.	Töltéstava	Fiáth János ÁMK	9086 Töltéstava, Iskola u. 40-42.

54.	Pannonhalma	Pannonhalma Többcélú Kistérségi Társulás Radnóti Miklós Általános Iskola és Óvoda és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9090 Pannonhalma, Petőfi út 27.
55	Sokorópátka	Sokorói Közoktatási és Közművelődési Központ	9112 Sokorópátka, Öreg u. 63.
56.	Gyömöre	GYŐR MENTI TELEPÜLÉSEK ISKOLATÁRSULÁSA Vitéz Hány László Általános Iskola és Kajárpécsi Tagiskola	9124 Gyömöre, Rákóczi u. 5.
57.	Győr	Szabadhegyi Közoktatási Központ Magyar-Német Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium	9024 Győr, Konini u. 2-4.

Természetismereti vetélkedők, pályázatok

Lezajlott a „Leselkedő” című természetismereti vetélkedő 2009/2010-es sorozata. A záró konferencián résztvevő csapatok az egész éves munkájukat és a megadott feladatot bemutató remark előadásokat prezentáltak. A győztes csapatoknak járó értékes díjak átvétele után, a konferencia résztvevői kirándulást tettek a Fertő szikes tavai mentén.

Általános iskolai csapatok részére a 2010/2011-es tanévre ismét meghirdettük a „Leselkedő” című természetismereti vetélkedőt, melynek témája: Háziállatok. A záró konferenciára 2011 márciusában kerül sor. A korábbi évekhez hasonlóan a feladatsorok a nemzeti park honlapjáról letölthetők. A vetélkedőre 17 iskolából 49 csapat jelezte részvételi szándékát.

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság a Madarak és Fák Napja rendezvényhez kapcsolódóan vers és meseíró pályázatot hirdetett általános iskolások számára. A több száz pályamű legjobbjaiból a bemutatóhelyeinken rendeztünk kiállítást.

Továbbképzések, szakmai találkozók

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság és a Győr-Moson-Sopron Megyei Pedagógiai Intézet Által meghirdetett 60 órás, „A környezeti nevelés elméleti és gyakorlati módszertana. Ismerkedés a Fertő-Hanság Nemzeti Park természeti értékeivel és megismertetésük módszereivel.” című akkreditált pedagógus továbbképzésen 14 fő óvodai és általános iskolai pedagógus vett részt.

A Nyugat-Magyarországi Egyetemmel közös Erdővel a holnapért c. pedagógus továbbképzésen közel 60 fő vett részt.

Az oktatással foglalkozó munkatársak részt vettek a nemzeti park igazgatóságok környezeti nevelői számára, a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság által Ócsán tartott szakmai rendezvényen.

A KOKOSZ éves őszi ülését nemzeti parkunkban tartotta közel 100 résztvevővel.

8.3.2 Turisztika

A Fertő-Hanság Nemzeti Parkban

A Fertő-Hanság Nemzeti Parkban jelentős a látogatóforgalom. Becslések szerint évente mintegy 300 000 ember fordul meg hosszabb-rövidebb időre a védett területeken, valamint a különböző védett objektumokban. Így például a Fertő-tájon a jó kerékpározási lehetőségek legalább 200 000 ember tartalmas kikapcsolódását segítik, és a Fertőrákosi Önkormányzat kezelésében lévő védett Kőfejtő látogatószáma is meghaladta a 70 000-t.

A természeti területeken (pl. a Fertő-táj keleti vidékén, a szikes tavak térségében a Hanságban az Esterházy-madárvárta környezetében, vagy a Csáfordi-erdőnél tőzike virágzásakor) Igazgatóságunk természetvédelmi őrszolgálat, valamint ökoturisztikai munkatársai a turisztikai főszezonban hétvégén is rendszeres ügyeletet tartva segítették a szabadon látogatható helye-

ket, tanösvényeket felkereső tízezrek élményszerzését, tartalmas kikapcsolódását. Kollégáink óvatos becslése alapján a védett területeket önállóan felkereső látogatók száma a nemzeti parkban 2010-ben is meghaladta a 30 000-et.

A tájvédelmi körzetekben

Jelentős a Soproni Tájvédelemlégi Körzet látogatottsága a (csak a soproni székhelyű Soproni Erdőkért Környezetkultúra Alapítvány kezelésében lévő Károly-kilátó látogatottsága több mint 100 000 volt 2009-ben), továbbá Győr közelsége miatt a Pannonhalmi Tájvédelemlégi Körzet tanösvényeinek látogatottsága is tízezres nagyságrendű (különösen a Gyirmót környéki Holt-Rába Tanösvényen). A jól kiépített szigetközi kerékpárutaknak, valamint a vízi turizmushoz kapcsolódó lehetőségeknek köszönhetően szintén több tízezres nagyságrendben beszélhetünk a Szigetközi Tájvédelemlégi Körzet látogatottságával kapcsolatosan.

Igazgatóságunk azonban az elmúlt évekhez hasonlóan úgy a látogatócsoportoknak, mint az egyéni látogatóknak megannyi térítéses szolgáltatást kínált. 2010-ben a korábbi éveknek megfelelően szép számú érdeklődő vett részt programjainkon, kiállításainkon. E tevékenységek során nem csak a nemzeti park bemutatására törekedtünk, hanem egyúttal megfelelő természetvédelmi szemlélet hiteles továbbadását is megcéloltuk.

Az Igazgatóság turisztikai kínálata a Fertő-Hanság Nemzeti Park területén alapvetően a megőrző, ill. környező zónában lévő területek és az ott kialakított tanösvények túravezetővel történő bemutatásán alapul. A Fertő nádasában egy kijelölt útvonalon rendszeresen szervez Igazgatóságunk kenus terepprogramot.

A diákcsoportok és egyéb szervezett csoportok az alábbi programokon vettek részt:

- Kirándulás a Fertő szikes tavai mentén
- Kenutúra a Fertő nádasában
- Kirándulás Hany Istók birodalmában
Túrák ...
- a Soproni TK-ban
- a Szigetközi TK-ban
- a Pannonhalmi TK-ban

Igazgatóságunk 2010-ben többféle programot hirdetett meg egyéni látogatóink számára is. A turisták, valamint az érdeklődő helyiek a tavalyi évhez hasonlóan ezres nagyságrendben vettek részt ezeken a programokon. (Lásd alább statisztikai táblázat!)

- Kenutúra a nádasban
- Kalandos túra a Hanyban
- Hajnali madárles
- Szomszédolás Ausztriában
- A tájvédelmi körzetekben is indítottunk túrákat egyéni látogatók számára

2010-ben is több ún. jeles napi programot szerveztünk, amelyeket térítésmentesen biztosítottuk az érdeklődőknek:

- Vizes Élőhelyek Világnapja (február 2.)
- Víz Világnapja (március 22.)
- Kezdő Madarászok napja
- Föld Napja (április 22.)
- Madarak és Fák Napja (május 10.)

- Európai Nemzeti Parkok Napja (május 24.)
- Nemzetközi Madármegfigyelő Nap a Fertő szikes tavainál, a Nyirkai-Hanyban
- Bikavásár
- Vadludak húzása
- Adventi játszóház

A rendezvényeket statisztikáink szerint összesen 2668 fő látogatta meg. 2010-ben a Nemzeti Parkok Hete alkalmával kiemelt egyhetes rendezvénysorozatot szerveztünk. A hét minden napján különböző programokkal vártuk az érdeklődő turistákat.

Regisztrált látogatók a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban szervezett programokon:

Látogatottság	Látogatószám (fő)
Túravezetésekben részt vevők száma (fő)	7 316
Kenus program látogatói (fő)	2 840
Kiállítások látogatói (Esterházy Madárvárta, Fehértavi Madárvárta) (fő) *	285
Kócsagvár kiállításai (becsült)	6 200
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont (fő)	10 844
Erdei iskola, erdei óvoda, nyári táborok (fő)	592
Jeles nap, nyílt nap (fő)	2 668
Összes regisztrált látogató (fő)	30 745

Ahogy a táblázatból is kitűnik a Csapody István Természetiskola és Látogatóközpontot 2010-ben az előző évekhez képest újra több, összesen 10 844 főt fogadott. A központot 3211 fő egyéni látogató és 7633 fő csoportos látogató kereste fel a megnyitást követő harmadik évben.

*Megjegyzés: Az öntésmajori kiállítás az épület rossz állaga miatt sajnos még ebben az évben is zárva volt.

Túravezetések	2010
Óvodás	925
Diák (6-18év)	7 632
Felnőtt	5 294
Összesen	13 851

A táblázatból kiolvasható, hogy a 2010-es esztendőben a meghirdetett túravezetéseinken (beleértve az erdei iskolai programjainkat is) az előző évek statisztikáihoz hasonlóan a résztvevők túlnyomó többsége a diákok közül került ki. Így a fő célcsoportja ebben az esztendőben is az oktatási intézményekből érkező diákok voltak Igazgatóságunknak.

Az Igazgatóság által biztosított kerékpáros turisztikai szolgáltatásainkat 2009. évben összesen 619 fő vette igénybe.

Védett területen, de nem az Igazgatóság kezelésében lévő bemutatóhelyek regisztrált látogatottsága a kezelők tájékoztatása alapján az előző évvel közel azonos volt:

Látogatottság	Látogatószám (fő)
Fertőrákosi-kőfejtő	70 000
Károly-kilátó (Soproni TK)	102 000

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság szálláshelyeink kihasználtsága a 2010-es évben átlagosan 21,9 %-os volt, amely az előző évi adatokhoz képest némi emelkedést mutat.

A Csapody István Természetiskola és Látogatóközpontban kialakított 42 férőhelyes szálláshelyünket elsősorban a diákcsoportok, erdei iskolás csoportok, és szakmai tréningeken résztvevő csoportok veszik igénybe, míg a Kócsagvárat az erdei iskolás csoportok mellett, továbbra is elsősorban az egyéni látogatók, családok, részesítették előnyben. A szálláshelyeink egész évben üzemelnek. Kapacitások csúcsát természetesen a nyári turisztikai szezonban érik el, a többi magyarországi szálláshelyhez hasonlóan.

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság ökoturisztikai munkatársai a programok szervezése és vezetése mellett az év folyamán a következő feladatokat látták el:

- Információs ügyelet a látogatóközpontban, hétvégén és ünnepnapokon is
- Látogatóstatisztika készítése
- Kérdőíves felmérések
- Kiadványok szerkesztése
- Szállásnyilvántartás vezetése és szállás kiadása
- Szakmai rendezvényeken való részvétel

A Soproni Tájvédelmi Körzetben

A 2010-es évben a térségben a kereskedelmi szálláshelyek nagy részén stagnálást, ill. kevés helyen némi emelkedést mutattak az adatok a látogatók és a vendégéjszakák számának tekintetében. Ettől függetlenül a Soproni Tájvédelmi Körzet Sopron vonzerejénél fogva továbbra is látogatók tömegeit vonzza. A tájvédelmi körzetben 2011-ben a turisztikai infrastruktúra pályázati projektek révén tovább bővül (új tanösvény és tájékoztatótábla-rendszer).

A Szigetközi Tájvédelmi Körzetben

A Szigetköz a turisták körében egyre népszerűbb kirándulóhely, elsősorban a vízi túrázás jelentős, valamint a kiépített kerékpáros útvonalhálózat révén a biciklisprogramok népszerűek. Igazgatóságunk a Reflex egyesülettel közösen kerékpáros turisztikai bemutató útvonalat tart fenn pihenőhelyekkel, információs táblarendszerrel, illetve a Lipóti – holtág rehabilitációs területen, és az Öntés-tónál álló madármegfigyelő kilátókkal növeli az élményszerzési lehetőségeket. 2010-ben is elsősorban szakmai csoportok számára szerveztünk programokat a TK-ban. A védett szárazföldi területeken túrázók mellett jelentős a Duna mellékág-rendszerében és a Mosoni-Dunán a vízitúrázók száma és szintén nagy jelentőséggel bír még ugyanitt a horgászturizmus is. A tájvédelmi körzet területén a kollégáink felügyelete mellett több gyakorlatos hallgató töltötte kötelező szakmai gyakorlatát.

A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben

Az elmúlt évekhez hasonlóan a tájvédelmi körzetben megfordulók nagyobb részét 2010-ben is a Magyar Bencés Kongregáció Pannonhalmi Főapátságát, és közvetlen környezetét látogató tízezrek tették ki. A Pannonhalmi TK-ban a túravezetéseket igénylő diákcsoportok számában növekedés nem volt. A területet elsősorban győri oktatási intézményekből és környékbeli iskolákból és óvodákból keresték fel szervezeten, míg a TK tanösvényei továbbra is Győr és Győr környékének lakossága körében a legnépszerűbbek.

8.3.3. Kiállítások

Kócsagvárban:

- Általános iskolás vers és meseíró pályázat nyerteseinek kiállítása
- Sarródi Művésztabor – Szászi Fekete Mária”Kivonatok” c. festménykiállítása
- Sárosi Eleonóra „Orchideák és ordasok” c. festmény kiállítása
- A Fertő-táj – helytörténeti állandó kiállítás (emeleti folyosó)

Csapody István Természetiskola és Látogatóközpontban

- Pellinger Attila természetfotóinak kiállítása
- Általános iskolás vers és meseíró pályázat nyerteseinek kiállítása
- Ismerkedjünk a gólyákkal c. kiállítás
- A Fertő-táj és a Hanság diorámákon és posztereken állandó kiállítás

8.3.4. Szakmai rendezvények

Legjelentősebbek ezek közül a következők voltak:

- UTAZÁS 2010, Budapest
- Környezeti Nevelési Szakmai Napok - DINPI
- Magyar Nemzeti Parkok Hete – Szakmai napok
- Magyar Nemzeti Parkok hete
- Tíz Forrás Fesztivál, Hegykő
- Fogathajtó-verseny Fertőd
- Rábaközi Gazdanapok, Kapuvár
- Országos Halfőzőverseny, Fertőújlak
- IV. Dunántúli Magyar Szürke Szarvasmarha Tenyészbika Bemutató, Vásár és Szakmai konferencia, Fertőújlak
- KOKOSZ konferencia
- 2010. évi Turisztikai Szakmai napok (DDNPI), a 10 nemzeti park részvételével a KvVM szervezésében

8.3.5 Szakmai gyakorlatok

A Fertő-Hanság Nemzeti Park védett területein mind a tavaszi, mind pedig az őszi időszakban tanulmányi terepi gyakorlat keretében 3 szakiskola tanulóit (összesen 64 főt) foglalkoztattunk. Az elsősorban élőhely-kezelést célzó terepi gyakorlatokon az alábbi intézmények diákjai vettek részt:

- NYME Roth Gyula Gyakorló Szakközépiskola és Kollégium (Sopron)
- Hermann Ottó Kertészeti, Környezetvédelmi, Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és Kollégium (Szombathely)
- Porpáczy Szakközépiskola (Fertőd)

Az egyetemisták nyári szakmai gyakorlat helyéül 2010 évben is nagy számban keresték fel a Fertő-Hanság Nemzeti Parkot. A nyári hónapok során 13 hallgató teljesítette gyakorlatát intézményünknel. A gyakorlatosok feladata elsősorban ökológiai, ökoturisztikai, természetvédelmi jellegű, valamint állattenyésztéssel kapcsolatos feladatok megismerése volt. 2010-ben az alábbi felsőfokú intézményekből érkeztek gyakorlatra hallgatók:

- NyME Erdőmérnöki Kar (Természetvédelmi Mérnök Szak) (Sopron)
- NyME Környezetvédelmi Kar (Környezetvédelmi Mérnök Szak) (Sopron)
- NyME Mezőgazdasági- és Élelmiszertudományi Kar (Mosonmagyaróvár)
- Széchenyi István Egyetem (Győr)
- Szent István Egyetem (Gödöllő)
- Pannon Egyetem (Keszthely)
- Pécsi Tudományegyetem (Pécs)
- Debreceni Egyetem (Debrecen)

8.4 PR és egyéb marketingtevékenységek

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság turizmusának eredményessége és hatékonysága érdekében munkatársaink az alább PR feladatokat végezték el:

Honlap

Az Igazgatóság honlapjának turisztikai oldalait egész évben friss adatokkal töltöttük fel, mivel az interneten keresztül keresnek meg bennünket a legtöbben, ahogy az a hozzánk látogatókkal készített interjúkból kiderült.

Turisztikai naptár

A turisztikai szezon ökoturisztikai programjait és a jeles zöld napokat tartalmazó kalendáriumot jelentettünk meg a korábbi éveknél megfelelően, amelyet a Fertő part szálláshelyeire és vendéglátó-ipari egységeibe, valamint a turisztikailag frekventált információs helyekre juttattunk el.

Programajánló

2010-ben is megjelent az Igazgatóság programajánló füzet, amely először tartalmazta az osztrák oldali szomszédos nemzeti park programajánlatait is. Kiadványunkat, amelyet szakmai napokon, kiállításokon terjesztettünk, ill. digitális formában a honlapunkon letölthető formátumban is hozzáférhetővé tettünk.

Egyéb elosztási csatornák

Egész évben megjelentettük turisztikai programjainkat, rendezvényeinket az alábbi csatornákon keresztül:

- Soproni Programajánló
- Soproni Est
- Plakátok
- Rábaközi Mozaik

- www.vendegvaro.hu weboldal
- Tópart c. határon átnyúló kétnyelvű turisztikai magazin
- Kócsagtoll és Geschnatter újságok
- szolgáltatók (szállásadók, éttermek, kölcsönzők, stb.)

Kiállításokon, rendezvényeken való részvétel

- UTAZÁS 2010 turisztikai kiállítás, Budapest
- Bird Experience – Ausztia
- MNPH nyitórendezvény
- Tízforrás Fesztivál, Hegykő
- Fogathajtó-verseny, Fertőd
- Rábaközi Gazdanapok, Kapuvár
- Országos Halfőző verseny, Fertőújlak
- Ökoturisztikai Szakmai Napok, DDNPI
- Környezeti Nevelési Szakmai Napok DINPI
- KOKOSZ konferencia, Fertőújlak

8.1 táblázat: Turisztikai infrastruktúra

	Száma	Férőhely/befogadó-képesség (fő)	Állapotuk rövid értékelése
Látogató/oktatóközpont	2	-	Jó
Kiállítás	4	-	Jó, az öntésmajori kiállítás kivételével, amelynek épülete teljes rekonstrukcióra szorul.
Tanösvény	11	-	Rongálások miatt a felújítás folyamatos.
Szálláshely	3	126	Jó

8.1a táblázat: Oktató- és Látogatóközpontok – szállás

Név	Cím	Férőhely/ befogadóképesség (fő)	Állapot rövid leírása	Kihasznátság (%)
Kócsagvár	9435 Sarród, Rév-Kócsagvár	44 fh; 28 ágy	Jó	16,23 ; 25,5 Átl: 21,0
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont	9434 Fertőújlak, Petőfi u. 23/a	42	Jó	22,8
Gombócosi gátőrház	Lipót (0123/1 hrsz.)	20	Jó (nyári tábori igénybevételre)	10
Gombócosi gátőrház udvarán sátorozó hely	Lipót (0123/1 hrsz)	20	Jó (nyári tábori igénybevételre)	10

8.1b táblázat: Az Igazgatóság szálláshelyeinek kihasználtsága

Szálláshelyek nemzeti park igazgatósági működtetésben (2009)	
Szállóvendégek száma (fő)	2705
Vendégéjszakák száma (fő)	6105

Szállás	Vendég (fő)	Vendégéjszaka (éj)	Átlagos tartózkodási idő (nap)	Férőhely kapacitás kihasználtság (%)
Kócsagvár, Sarród (28 ágy)	1354	2607	1,92	21,0
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak (42 ágy)	1351	3498	2,58	22,8
Összesen:	2705	6105	Átl.: 2,25	Átl.: 21,9

8.1c táblázat: Kiállítás

Cím	Befogadó-képesség (fő)	Kiállítás témája	Látogathatóság
Hanság Élővilága állandó kiállítás (Öntésmajor)	50-80	Hanság élővilága	A fentebb leírtak szerint!
Esterházy Madárvárta (Osli)	40	Hanság faunája	előre bejelentkezés alapján
Képek a múltból (Sarród – Kócsagvár) állandó kiállítás + időszakos kiállítások	150	Fertő-táj múltja + más, időszakos kiállítások	minden nap 8-16:30 óra között
Csapody I. Természetiskola és Látogatóközpont Fertő-Hanság Nemzeti Park kiállítása	50	Fertő-Hanság Nemzeti Park bemutatása	03.01-11.30.: minden nap: 9-16-ig, hétfőn és ünnepnap 10.00- 17.00-ig, 12.01-02.28. előzetes bejelentkezéssel

8.1d táblázat: Tanösvények

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Holt-Rába Tanösvény	Pannonhalmi TK	6 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Pannonhalmi Tanösvény	Pannonhalmi TK	3 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Ravazdi Tanösvény	Pannonhalmi TK	16 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Ciklámen Tanösvény	Soproni TK	7,4 km	természetismereti	TAEG Rt.	
Ökoturisztikai Bemutató Útvonal	Szigetközi TK	20 km	természetismereti	FHÓNPI + REFLEX Egyesület	
Gyöngyvirág Tanösvény	FHNP	3,5 km	természetismereti	TAEG Rt.	
Kövi Benge Tanösvény	FHNP	300 m	természetismereti	Fertőrákos Önkormányzat + FHNPI	
Sziki őszirózsa Tanösvény	FHNP	4 km	természetismereti	FHNPI	van
Hany Istók Tanösvény	FHNP	5 km	természetismereti	FHNPI	van
Vízi Rence Túraútvonal	FHNP	6 km	természetismereti	FHNPI	
Tőzike Tanösvény	FHNP	1 km	természetismereti	FHNPI	

8.2 táblázat: Kiadványok

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
1	Fertő-Hanság Nemzeti Park (magyar, német, angol nyelven)	1995	2972
2	Szigetközi TK	1997	910
3	Pannonhalmi TK	1997	153
4	Soproni TK	1998	45
5	Élő Dezső: Sarród monográfia (reprint kiadás)	2000	344
6	Tőke Péter: Hany Istók	1999	29
7	Bárdosi János: A magyar Fertő Halászata	1995	9
8	Fertő-Hanság Nemzeti Park térkép	2000	761
9	Sziki Őszirózsa Tanösvény	2004	120

8.3 táblázat: Látogatottság

A Fertő-Hanság Nemzeti Park igazgatóság ökoturisztikai bemutatóhelyeinek regisztrált és becsült látogatói (2008)				
Bemutatóhely neve	Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogató (fő)	Összesen (fő)	Megjegyzés
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont		10 844	10 844	regisztrált adat
Kócsagvár		6 200	6 200	becsült adat
Esterházy Madárvárta	240		240	regisztrált adat
Hanság Élővilága Kiállítás			-	-
Fehértói Madárvárta	45		45	regisztrált adat
Sziki Őszirózsa Tanösvény		16 000	16 000	becsült adat
Gyöngyvirág Tanösvény		1 000	1 000	becsült adat
Fertő-parti kerékpárút menti bemutatóhelyek (a fertőbozi kétéltűvonulást és a hidegségi láprétet bemutató helyszínek összesen)		5 000	5 000	becsült adat
Tőzike Tansövény		6 000	6 000	becsült adat
Hany Istók Tanösvény		7 000	7 000	becsült adat
Ciklámen Tanösvény (Soproni TK)		20 000	20 000	becsült adat
Pannonhalmi TK tanösvényei összesen		10 000	10 000	becsült adat
Szigetközi Kerékpáros Bemutató Útvonal		30 000	30 000	becsült adat
Nyirkai Hany bemutatóhely		10 000	10 000	becsült adat
Regisztrált és becsült látogatók összesen:	285	122 044	122 329	

A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői (2009)					
Szolgáltatás típusa		Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogató (fő)	Összesen (fő)	Megjegyzés
Szakvezetési túra, nyílt túra		6 866	450	7316	
Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű ökoturisztikai rendezvény			2668	2668	
Erdei iskolai program		451		451	Ei + erdei óvoda
Egyéb:	Kerékpárkölsönzés	435		435	
Egyéb:	Természetismereti nyári tábor	141		141	
Egyéb:	Kenutúra	2600	240	2840	
Regisztrált igénybevevők összesen:		10 493	3358	13851	

8.4 táblázat: PR

		Megjelenés/részvétel száma	
		Írott	Elektronikus
Kiállítás, vásár		Utazás 2010, Tízforrás Fesztivál, Bird Experience Austria, MNPH rendezvény Óriszentpéter, Regionális Fogathajtó Verseny – Fertőd, Rábaközi Gazdanapok – Kapuvár, Országos Halfőzőverseny Fertőújlak, IV. Dunántúli Magyar Szürke Szarvasmarha tenyészbika Szemle és Vásár - Fertőújlak	
Média	helyi	180	155
	regionális	68	38
	országos	75	172
	nemzetközi	24	33
Egyéb			
Honlap címe	http://www.ferto-hansag.hu http://fhnp.nemzetipark.gov.hu		

8.5 táblázat: Környezeti nevelési intézkedések

Esemény	Helyszín	Részvevők száma
Vizes Élőhelyek Világnapja	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	2668 fő
Víz Világnapja	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	
Föld Napja	Kócsagvár, Sarród	
Madarak Fák Napja	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	
Király Iván Nap (Ált. Iskolával közös rendezvény)	Farád	
Erdei Óvodai Program	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	26 fő
Erdei Iskolai Programok	Fertő-Hanság Nemzeti Park - Kócsagvár, Sarród; Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	425 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – FHNP, Fertőújlak	Csapody István Természetiskola, Fertőújlak	50 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti napközis tábor – FHNP, Sarród	Sarród - Kócsagvár	11
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – FHNP, Fehértó	Fehér-tavi Madárvárta, Fehértó	30 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – Szigetközi Tájvédelmi Körzet, Lipót	Gombócosi Természetvédelmi Őrház, Lipót	50 fő

9. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

9.1 Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel:

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság	Csopak	magyar-osztrák területi együttműködés program keretében PANANET projekt előkészítése
Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság	Őriszentpéter	magyar-osztrák területi együttműködés program keretében PANANET projekt előkészítése
Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság	Kecskemét	rákosi vipera védelmi program
Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	Győr, Árpád u. 28-32.	Vízjogi engedélyezések egyeztetése, természetvédelmi szakmai szempontok érvényesítése a vízügyi létesítmények kezelésében
Észak-dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	Győr, Árpád u. 28-32.	Szakvélemények adása
Gy-M-S Megyei Főügyészség	Győr, Szent István u. 6.	Jogi ellenőrzés, tájékoztatás
Gy-M-S Megyei Közlekedési Felügyelet Hatósági Osztály	Győr	Szakmai tanácsadás tervezési és engedélyezési eljárásokban
Gy-M-S Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Vadászati és Halászati Osztály	Győr	Vadászati, halászati ügyek
Gy-M-S megyei Rendőr Főkapitányság	Győr Szt. Imre u. 2	Közös szolgálat, továbbképzések
Győr-Moson-Sopron Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	Győr, Munkácsy u. 4.	Közös járőrszolgálat, továbbképzése, Fertő tó tűzvédelme
Magyar Turizmus Rt.	Budapest	Ökoturisztikai rendezvények
Megyei és körzeti földhivatalok	Győr, Sopron, Csorna, Kapuvár	Védett területek bejegyzéseinek javítása
Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	Szombathely Vörösmarty u. 2.	Szakvélemények adása
Nyugat-dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság,	Sopron, Új u.4	Térségfejlesztés, ökoturizmus, falusi turizmus
Nyugat-magyarországi Hírközlési Felügyelet	Sopron, Kossuth u. 26.	Mozgó telefontornyok építése és használatbavétele
Sopron M.J. Város Rendőrkapitányság	Sopron, Lackner K. u. 5.	Rendszeres közös szolgálat a természetvédelmi segédelőadói státuszban működő rendőrrel
Vas M. Mg. Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	Szombathely, Győr, Sopron	Erdészeti engedélyezés, üzemtervek véleményezése és előkészítése
Vas Megyei Közlekedési Felügyelet Hatósági Osztály	Szombathely	Szakmai tanácsadás tervezési és engedélyezési eljárásokban
Veszprémi Bányakapitányság	Veszprém, Tatabánya	Ásványi anyagkutatás, bánya műszaki tervek, bányanyitás, bányabezárás, tájrendezés
Győr-Moson-Sopron megye 50 általános iskolája	FHNPI védett területeihez közel található iskolák	környezeti nevelési programok

9.2 Együttműködés civil szervezetekkel:

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Bivalytenyésztők Egyesülete	Csopak, Kossuth u. 16.	Tenyésztési program
Castanea Környezetvédelmi Egyesület	Sopron, Károlymagaslati u. 14.	Környezeti nevelés a Soproni TK-ban
EUROPARC Federation	Grafenau (Németország)	Tagszervezete vagyunk a Szövetségnek, nemzetközi konferenciák, tanulmányutak, szakember csere programok
Fertő-táj Világörökség Magyar Tanácsa Egyesület	Fertőszéplak	Világörökségi státuszából adódó feladatok
Győr-Moson Sopron megyei Vadászkamara	Győr, Csaba u. 16.	Közreműködés a vadállományt érintő védelmi programokban a védett területeken
Győr-Moson-Sopron megyei Cigányok Érdekvédelmi Szervezete	Győr	Közmunkaprogramok
Írottó Natúrparkért Egyesület	9730 Kőszeg, Rajnis u. 7.	közös határon átnyúló projekt (PANANET) előkészítés
Kerekerdő Alapítvány	9700 Szombathely, Petőfi S. u. 24.	környezeti nevelési programok
Kerka-mente Natúrpark Egyesület	8879 Szécsisziget Kossuth u. 17.	közös határon átnyúló projekt (PANANET) előkészítés
Kitaibel Pál Tudományos Asztaltársaság	Sopron	Természetvédelmet érintő tudományos tevékenység
Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége	8082 Gánt, Hegyalja u. 21.	környezeti nevelés
Magyar Cserkész Szövetség	Bp. Tömörkény u. 3/A	Természetvédelmi táborok
Magyar Szürkemarhát Tenyésztők Egyesülete	Bp. Lóportár u. 16.	Tenyésztési program
Magyar Turisztikai Egyesület (MATUR)	1367 Bp. Rózsa u. 6.	Ökoturisztikai programok a védett területeken, konferenciák
MME Kisalföldi Helyi Csop.	Jánossomorja, Vadász tér 9.	Fehér Gólya kisalföldi állományának felmérése, haris felmérés a Hanságban
MME Soproni Helyi Csop	Sopron, Hátulsó u. 7.	Fertői parti madárvonulás-kutatás, Fertői vízivad szinkron
Mosonmagyaróvári Környezetvédelmi Egyesület	Mosonmagyaróvár, Pf. 72.	Szigetközi és hansági táborok, Föld Napi rendezvények
Műemlékek Nemzeti Gondnoksága, Esterházy-kastély	Fertőd	Turisztikai programok kölcsönös értékesítése
Nimphéa Egyesület	Szarvas	Halfaunisztikai kutatások a védett területeken

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Országos Erdészeti Egyesület	Bp. Fő u. 68.	Erdők Hete Rendezvénysorozat Erdei iskolai program
Őrség-Vendvidék Natúrpark Egyesület	9941 Óriszentpéter, Városszer 55.	közös határon átnyúló projekt (PANANET) előkészítés
Pro Silva Hungária	Budapest	Erdőgazdálkodás, tájékoztatók
Rackatenyésztők Egyesülete	Debrecen, Sumen u. 2.	tenyésztési program
Reflex Környezetvédelmi Egyesület	Győr, Bartók B. u. 7.	Közreműködés kezelési tervek elkészítésében Tanösvények a Pannonhalmi TK-ban, Táborok a Szigetközi TK-ban
Regional Environmental Center	Szentendre	Partnerként közreműködünk a Fellowship és Know-How programokban
Rotary Club	Sopron	Környezeti nevelési programok hátrányos helyzetű gyerekeknek
Scarbantia Leánycserkész Csapat	Sopron	Természetvédelmi Táborok
Sopron Tájégségi Vadászövetség	Sopron, Ady E. u. 5.	Közreműködés a vadgazdálkodásban és a vadállományt érintő védelmi programokban a védett területeken
Szalkay József Lepkészetűi Egyesület	Budapest	Rétkezelések hatásának vizsgálata a hangyaboglárkákra.
Tornádó Egyesület	Debrecen, Teleki Pál u. 7.	Vizes élőhelyek vízi gerinctelen faunájának felmérése
Tourinform Iroda Sopron	Sopron	Turisztikai programkínálat értékesítése
Varangy Akciócsoport	Budapest	Kételtű-hüllő védelem
Wetlands International	Hollandia	Vizes élőhely-rekonstrukció monitoring a Hanságban
WWF Austria	Apetlon, Seewinkel-Hof	határon átnyúló környezeti nevelési programok, továbbá közös határon átnyúló projekt előkészítése (Ferto-Neu-Net)
WWF Magyarország	Bp. Németvölgyi út 78/b	Hód visszatelepítési program a Hanságban Vidra állományfelmérés stb.

10. Külföldi együttműködés

Partnereink közül a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel, az illmitzi Biológiai Állomás, valamint WWF Austria közvetlenül a határ túloldalán tevékenykedik. Velük a kapcsolattartás napi szinten működik, és már eddig is számos közös projektet valósítottunk meg sikeresen. Tavaly februárban indítottuk el határon átnyúló több éves közös projektünket (FERTŐ-NEU-NAT) a környezeti nevelés és ökoturizmus témában, amelyhez osztrák nemzeti parki partnereink is csatlakozott a WWF Austriával egyetemben. Ennek eredményeként tavaly is közös nemzeti park újságot és közös turisztikai programajánlót készítettünk el.

A kismartoni székhelyű Regional Management Burgenland szervezet, a burgenlandi naturparkok és a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel társnemzeti parkunk (továbbá hazai oldalról a Balaton-felvidéki és Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságok) bevonásával egy osztrák-magyar területi együttműködés program keretében megvalósuló több évre kiterjedő közös projektet indítottunk el a nyugat-pannóniai védett területek közös hálózatának kialakítására és közös tevékenységének fejlesztésére (PANANET projekt).

A Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel szervezettel a természetvédelmi programokat érintő együttműködés is napi kapcsolatokon alapul (réti sas program, tűzok program, vízivad-program, szikes gyepek fenntartása, kezelése stb.)

A Bécsi Egyetem Vadbiológiai és Ökológiai Kutatóintézet (Universität Wien - Forschungsinstitut für Wildtierkunde und Ökologie) vaddisznó befogókat üzemeltet a határmenti nemzeti parki területeken, az osztrák oldalon. A befogásra kerülő vaddisznókat egyedi jelölésekkel, esetenként rádióadókkal látják el. Méréseket végezve következtetnek a térség vaddisznó állományának mozgáskörzetére. Határmenti vadgazdálkodási együttműködés keretében Igazgatóságunk, valamint szervezésünkben a környező magyar oldali vadász-társaságok fontos szerepet játszanak az eredmények előállításában, hiszen gyakran a magyar oldalon kerülnek terítékre a jelölt vaddisznók. A krotáliák, valamint az elejtési adatok (elejtés helye, ideje, az állat testtömege stb.) rajtunk keresztül jutnak vissza a kutatóintézethez.

Pozsony megyével közösen elindítottunk egy projektet a magyar-szlovák területi együttműködés program keretén belül (ECO-PLAIN-NET projekt), amely a szigetközi és csallóközi védett területeken és a Mosoni-síkon folyó természetbarát gyepgazdálkodást segíti (különösen a tűzok érdekében), valamint a vizes élőhelyek közös monitoringját alapozza meg a térségben. Az Igazgatóságunkra eső kutatási feladatok sikeresen teljesítettük a 2010. szeptemberéig tartó projektnek.

Tagszervezete vagyunk, és folyamatosan együttműködünk az EUROPARC szövetséggel, valamint az IUCN-nel. Ez utóbbi szervezet tavaly év végéig sarródon működtette az ún. Európai Green Belt (Európai Zöld Övezet) programot koordináló irodáját.

A holland De Bisch Bosch Nemzeti Park, a Duna-Delta Bioszféra Rezervátum, valamint a Nationalpark Neusiedler See Seewinkel és Nemzeti Park Igazgatóságunk között szoros együttműködésben rendszeres tapasztalatcsere folyik a vizes élőhelyek kezelése, ökoturizmus és környezeti nevelés terén.

Itt kell megjegyezni azt, hogy az EUROPARC Federation éves közgyűlésén tavaly ősszel Igazgatóságunk elismerő oklevelet vehetett át a Nationalpark Neusiedler-See Seewinkelle közösen a sikeres és példamutató határon átnyúló nemzeti parki tevékenységéért.

A holland Alterra kutatóintézettel közösen vadlúd-fajok vonulásának vizsgálatára közösen folytattunk jelöléseket a Fertő-tónál, ennek keretében egy madárra műholdas nyomkövető került.

10. táblázat: Külföldi együttműködés

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
BfN (Német Szövetségi Természetvédelmi Ügynökség)	Németország (Bonn)	„Európai Zöld Övezetek” programok terén
Birdlife Austria	Ausztria (Bécs)	Természetvédelmi monitoring
Duna-menti ártér TK	Szlovákia (Dunaszerdahely)	Együttműködés kutatások, pályázatok és természetvédelmi kezelések terén
Europarc Federation	Németország (Grafenau)	Tagszervezete vagyunk a Szövetségnek
Duna Delta Bioszféra Rezervátum	Románia	Együttműködés kutatások, vizes élőhelyek kezelése, tapasztalatcsere területén.
De Bisch Bosch Nemzeti Park	Hollandia	Együttműködés kutatások, vizes élőhelyek kezelése, tapasztalatcsere területén.
Bratislavsky Kraj (Pozsony Megye)	Szlovákia	Közös határon átnyúló projekt
IUCN Green Belt Office	Sarród	Az egykori vasfüggöny mentén található természetközeli állapotú területek megóvása, népszerűsítése előadásokkal
IUCN Regional Office	Belgium (Brüsszel)	„Európai Zöld Övezetek” konferencia szervezése
Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel	Ausztria (Apetlon)	Napi együttműködés a nemzeti parki védett területek kezelésére, bemutatására, közös projektek (PANANET, FERTŐ-NEU-NAT)
Regional Management Burgenland	Ausztria (Kismarton)	Közös határon átnyúló projekt (PANANET)
SOPSR (Természetvédelmi ügynökség)	Szlovákia (Besztercebánya)	Együttműködés kutatások, pályázatok és természetvédelmi kezelések terén
WWF Austria	Ausztria (Bécs)	Szakmai és diák csereprogramok a Fertő-tó környékén élők bevonásával, továbbá közös projekt (Ferto-Neu-Net) előkészítése
Verein Jordsand természetvédelmi egyesület	Németország (Hamburg)	Madárvédelem és a kétéltűvédelem.

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2010. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
Bécsi Egyetem Vadbiológiai és Ökológiai Kutatóintézet (Universität Wien - Forschungsinstitut für Wildtierkunde und Ökologie)	Ausztria (Bécs)	Vadbiológiai kutatások

11. Ellenőrzés

Lásd táblázat.

11. táblázat: Ellenőrzések

Ellenőrzést végző szervezet	Típusa/célja	Fontosabb megállapítások, intézkedések rövid ismertetése
MVH	Mezőgazdasági támogatások igénylése	Hiányosság nem került megállapításra
APEH	ÁFA ellenőrzés	Hiányosság nem került megállapításra

12. Fontosabb célkitűzések a következő évre

12.1 Gazdasági téren

- A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság területén a természetvédelmi szempontú területkezelések, és a vagyongazdálkodás, továbbá a napi természetvédelemmel kapcsolatos teendők sikeres menedzselése
- Az Igazgatóság környezeti nevelési és ökoturisztikai tevékenységének sikeres menedzselése
- Az Igazgatóságon futó projektek sikeres menedzselése (lásd 12. táblázatot):

12.2 A bemutatás, az oktatás, látogatás terén

- A 2010-es évben, hasonlóan a korábbiakhoz, törekszünk arra, hogy az Európai Unió forrásai közül minél hatékonyabban tudjunk pénzügyi eszközöket bevonni a természetvédelmi tudatformálásba és az ökoturisztikai fejlesztéseinkbe.
- Az elmúlt évben nyertes erdei iskolai infrastruktúrafejlesztés pályázat keretében sikerült megvalósítani az oktatási tevékenységhez eddig hiányzó eszközök és szakmai anyagok beszerzését és elkészítését. Megvalósult a kócsagvári erdei iskolai szálláshely egyik szárnyépületének a teljes bútorzatcseréje, valamint a diákszoportok számára újabb kutatási és megfigyelési lehetőséget biztosító ún. Lepkeház is felépült a központ mellett. Ezeknek a fejlesztéseknek nyomán szeretnénk a szemléletformálási, környezeti nevelési tevékenységünket még intenzívebbé tenni.
- A Győr-Moson-Sopron Megyei Pedagógiai Intézettel közösen akkreditált pedagógus továbbképzésünket 2010-re ismét meghirdetjük.
- Március elején ismét szeretnénk pedagógusok részére egy tájékoztató jellegű találkozót szervezni - előadásokkal, terepi foglalkozásokkal - erdei iskola témakörben.
- A korábbi évekhez hasonlóan a Szigetközi TK-ban, Lipóton zajló táboroztatást is folytatni szándékozunk. A hansági ornitológiai táborunk 2010-ben is várja az érdeklődőket.
- A helyi és környékbeli oktatási intézmények számára az elmúlt években nagy sikerrel lebonyolított „Leselkedő” vetélkedősorozatot a 2010/2010. tanévben is újtára indítottuk. Ennek zárása 2010 márciusában lesz.
- Ökoturisztikai programjaink programkínálatát a szomszédos ausztriai nemzeti parki területek bevonásával szeretnénk bővíteni. A Magyar Nemzeti Parkok Hete kapcsán, érdekes és attraktív programokkal várjuk majd az érdeklődőket.
- A meglévő tanösvények és kilátótornyok folyamatos karbantartásáról is - hasonlóan a korábbi évekhez - gondoskodni szeretnénk.
- Információs táblák kihelyezésével a nemzeti parkon túl a tájvédelmi körzetek látogatott, de információval eddig megfelelően el nem látott területén is szeretnénk a színvonalas tájékoztatást elérni.
- A 2010-es esztendőben is megjelentetjük a Turisztikai programajánlónkat.

12.3 Társadalmi kapcsolatok terén:

Szakmai összejövetelek, megbeszélések szervezése

- Részvétel az Utazás 2010 kiállításon, Budapesten

- Jeles zöld napi rendezvények szervezése
- Részvétel a „Nemzeti Parkok Hete” őrési rendezvénysorozaton.
- Magyar Nemzeti Parkok hetén programok szervezése
- Sajtókirándulások szervezése
- Helyi és regionális kiállításokon való részvétel
- Nemzeti Parkok Boltjának megnyitása Sopronban

12.4 Természetvédelmi, tájvédelmi és erdészeti téren

- A parlagi vipera védelmére elnyert Life+ pályázat 2010. évre tervezett feladatainak sikeres végrehajtása és a 2011. évi munkák előkészítése.
- Az Oslí-Hanyi vizes élőhely-rekonstrukció kivitelezésére elnyert KEOP pályázat 2011. évi feladatainak végrehajtása.
- Nemzeti Fejlesztési Tervben prioritás szerint finanszírozásra kerülő programok végrehajtása.
- Vizes élőhely-rekonstrukciók vízellátásának és kutatásának biztosítása
- Invázió fajok (pl. kárókatona, bütykös hattyú, szürke varjú, róka, bálványfa) visszaszorítása
- A fokozottan védett Kistóalmi láprét évi egyszeri kaszálásának biztosítása.
- A Fertő-Hanság Nemzeti Park, a Soproni Tájvédelmi Körzet és a Szigetközi Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervének befejezése és a területi egyeztetés elkezdése.
- 2011-ben folytatjuk vadgazdálkodási tevékenységünket a 2007-17 üzemtervezési ciklusra megalakított Fertő-tavi (103810 kódszámú) vadászterületen.
- 2011-ben folytatjuk a fafajcserés állomány-átalakítást a saját kezelésben lévő véghasználatra érett nemes nyarasoknál.
- Megkezdjük a szálaló üzemmódba sorolt erdőterületeinken a 2008. év végén elkészült kezelési tervnek megfelelő gazdálkodást.
- A Természetvédelmi Információs Rendszer adatokkal történő feltöltésének befejezése.

12.5. Hatósági tevékenység terén

- A vonatkozó 347/2006. (XII.23.) Korm. rendelet rendelkezése szerint a Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség megkeresésére a lehető legrövidebb időn belül szakvéleményt adunk a hatósági határozatok, szakhatósági állásfoglalások elkészítéséhez.
- Továbbra is ellátjuk a természetvédelmi szabálysértési hatósági teendőket.
- Őrszolgálatunk területi ellenőrzései során törekedni fog a már megszokott állampolgárbarát eljárásának fenntartására és továbbvitelére.

12. táblázat: A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság gondozásában futó projektek

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése	Pályázat státusa
Kerékpárral a Fertő-Neusiedler See kultúrtájon II. forduló	várható befejezés 2011. június 30.	Nugat-dunántúli Operatív Program (2007-2008) aktív turisztika intézkedés	Kerékpáros turizmushoz kapcsolódó fejlesztések ügyében 9 helyi önkormányzattal alkot konzorciumot Igazgatóságunk a Fertő-tájon és az Alpokalján. Az FHNP Sarród-Lászlómajorban természetvédelmi bemutató majorság kialakítását kezdi meg, míg a településeken kerékpárutak és pihenőhelyek létesülnek	371 071 536 HUF amelyből Igazgatóságunk része: 119 557 452 HUF	befejezés előtt áll
Turisztikai fejlesztések a Fertő/Neusiedler See kultúrtáj, valamint a Rábaköz, Hanság területein	várható befejezés 2012 augusztus 13.	Nugat-dunántúli Operatív Program (2009 – 2010) aktív turisztika intézkedés	Közös konzorciumban pályáztunk turisztikai fejlesztésekre a Kapuvár-Beled Többcélú Kistérségi Társulással (benne 12 önkormányzattal), valamint Sarród Önkormányzatával. Az FHNP része az előző NYDOP projektben megkezdett Sarród-Lászlómajorban kialakítandó természetvédelmi bemutató majorság befejező üteme, valamint Öntsmajorban a Hanság-Élővilága kiállítás elkészítése. Sarród település kerékpárutat épít, míg a kistérség kerékpárutat épít, valamint bringás pihenőhelyeket alakít ki a projekt keretében	511 265 456 HUF ebből FHNP-re eső rész: 289 677 296 HUF	A projektet megkezdtek, az építésekre a nyílt közbeszerzési eljárás a Nemzeti Fejlesztési Ügynökségnél van előzetes kontrolon.
FERTO-NEU-NAT	várható befejezés 2012. dec. 31.	Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013	A határon átnyúló közös nemzeti park (Fertő-Hanság Nemzeti Park - Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel) közös fejlesztése a környezeti nevelés, szemléletformálás és ökoturizmus érdekében. pl. közös kiadványok, közös NP monográfia kiadása, közös NP film, közös	836 339,83 EUR, amiből FHNP rész: 448 766 EUR (kb. 121 166 820 Ft)	a közbeszerzési eljárások befejeződtek, a projekt az ütemterv szerint zajlik

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2010. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése	Pályázat státusa
			kiállítások, közös NP, közös ökoturisztikai programok újság stb...		
PaNaNet	várható befejezés 2013. dec. 31.	Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együtt- működési Program 2007- 2013	A Nyugat-Pannónia (Ny-Magyarország és Burgenland) vidég természetvédelmi területeinek (nemzeti és naturparkok, tájvédelmi körzetek) hálózati együttműködésének kialakítása a természetvédelem érdekében. pl. közös kiadványok, honlap, közös képzések, kisebb ökoturisztikai beruházások (pl. tanösvények, terepi információs táblák, ökoturisztikai és környezeti nevelési központok (kenus csónakház-felújítás) stb...	1 949 936 EUR, amiből az FHNP rész: 227 766 EUR (kb. 61 496 820 Ft)	a közbeszerzési eljárások befejeződtek, a projekt az ütemterv szerint zajlik
ECO-PLAIN-NET	befejeződött	Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együtt- működési Program 2007- 2013.	Határon átnyúló természetvédelmi kutatás- mntoring a Mosoni-Sík Szigetköz, Csallóköz térségében.	288 937 EUR, amiből FHNP rész: 99 580 EUR (kb. 26 886 600 Ft)	a projekt a zárójelentés elfogadásának fázisában van
Határtalanul Duna-Menti Természeti Értékeinkért És Környezetünkért (DUNA/DUNAJ-NAT)	várható befejezés 2011. aug. 31.	Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együtt- működési Program 2007- 2013.	A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatósága a szlovákiai Kisudvarnok (Malé Dvorniky) Községgel és a Tökési Ág Kistérséggel közösen pályázatot nyújtott be egy magyar példára alapuló közös oktatási tematika kidolgozására, valamint a Nemzeti Park természetvédelemben szerzett tapasztalatainak (best practice) átadása céljából. A projekt részét képezi Igazgatóságunk Öntésmajori (Hanság) és Gombócosi (Szigetközi TK) környezeti nevelési és ökoturisztikai központjának teljes épület-rekonstrukciója	67 492 498 HUF	A közbeszerzések befejeződtek, a projekt az ütemterv szerint halad.
Komplex természeti értékvédelmi Program a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban	várható befejezés 2011. december 31.	KEOP-2009-3.1.2 Élőhelyvédelem, és - helyreállítás, vonalas létesítmények természetkárosí-	Komplex értékvédelmi program a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban (hansági vizes élőhelyrekonstrukció /visszaárasztás/, kétéltűvédelmi terelő-	367 981 545 HUF	A közbeszerzések befejeződtek, a projekt a munkaterület-átadás fázisában van.

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2010. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése	Pályázat státusa
		tó hatásának mérséklése c. konstrukció	rendszer kiépítése forgalmas utak mellett a Fertő-tájon, barlangi és forrásvédelmi projektelemek a Soproni TK-ban)		
A Fertő tó nádasainak és a tómeder vízpótló csatornáinak rekonstrukciója (FHNPI – ÉDUKÖVIZIG konzorcium) 2.FORDULÓ	várható befejezés 2013. december 31.	KEOP-2009-3.1.2 Élőhelyvédelem, és - helyreállítás, vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése c. konstrukció	A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság és az Észak-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság közös projektje a Fertő-tó vízminőségének javítása (a nádasokban a víz-áramlás biztosítása) céljából.	kb. 1 000 000 000 Ft	jelenleg a projekt 1. fordulójának (tervezések) végrehajtása zajlik. Sajnos több probléma nehezíti a végrehajtást (pl. elavult, gyakorlatilag használhatatlan ingatlan-nyilvántartás a Fertő-tó nádparcelláiról, valamint a fertőszentmiklósi nádgazdaság (korábbi állami cég) privatizációja után az új tulajdonos, mint földhasználó akadályozza a projekt magvalósítást
A Fertő-tó / Neusiedler See Világörökségi Kultúrtáj területén lévő sarródi László-major kármentesítése	várható befejezés: 2011. szeptember 30.	KEOP-2009-2.4.0 Szenyvezett területek kármentesítése	A Fertő-tó vízgyűjtőjén lévő egykori Esterházy-majorsági ingatlan, az ún. László-major területén a korábbi TSZ használat révén nehézfémek és vegyszerszármazékok nagy koncentrációja van a talajban és a talajvízben. Ezek eltüntetése a projekt célja.	546 654 000 HUF	Jelenleg a 2. forduló pályázati bírálati szakaszban van a projekt, ezzel párhuzamosan a megvalósításhoz a közbeszerzések előkészítése zajlik.
CONVIPURSRÁK (Rákosi vipera LIFE projekt)	várható befejezés 2012. dec. 31.	LIFE07/NATH/H/000322 partner	A projekt átfogó célja a kiemelten veszélyeztetett rákosi vipera állományainak védelme Közép-Európában. Igazgatóságunk konzorciumi tag az MME által irányított projektben, melynek keretében a faj hansági élőhelyeinek bővítése folyik, egykori élőhelyeinek visszalakításával	FHNP rész: 135 128 000 HUF	A projekt az ütemterv szerint halad
Kisalföldi meszes	várható befejezés	LIFE08 NAT/H/000289	A Honvédelmi Minisztérium konzorci-	475 478 850 HUF	Az AUDI beruházás átfé-

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2010. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése	Pályázat státusa
homokpuszták LIFE projekt	2013. dec. 31		umi vezetésével dolyó projekt célja a Pannon homokpusztagyeppek helyreállítása (ezen belül a főbb tevékenységek: özönnövények irtása, illegális hulladék összegyűjtése, természetes domborzat helyreállítása (kísérlet), illegális motocrosspálya felszámolása, tanövény kialakítása) a Győr környéki katonai használatú területeken.	amiből az FHNP rész 64 649 354 HUF	dése miatt a korábbi pályázatot át kellett dolgozni. Jelenleg a projekt előkészítése zajlik
Mezőgazdasági gépüzem kialakítása Sarród-Lászlómajorban	várható beadás 2011. április 30-ig	KEOP – 3.2.0/09-11-élőhely-kezelésekhez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztés	A Sarród-Lászlómajorban szeretnénk a természetvédelmi célú élőhely-kezelésekhez elengedhetetlenül fontos mezőgazdasági gépek-berendezések bázisát kialakítani	kb. 250 000 000 HUF	A projekt előkészítés alatt áll
mezőgazdasági infrastuktúra fejlesztés az FHNP-ben (utak, kutak, gépek)	várható beadás 2011. április 30-ig	KEOP – 3.2.0/09-11-élőhely-kezelésekhez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztés	A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság területén a mezőgazdasági utak rendbetételét célozza meg a projekt, továbbá a régi magyar háziállatok itatására új kutak létesítése, valamint egyes mezőgazdasági gépek beszerzése valósulna meg a projekt keretében	kb. 130 000 000 HUF	A projekt előkészítés alatt áll